UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204241
UNIVERSAL
LIBRARY

OUP -552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 83/L19Gra Accession No. T 2507

Author లక్ష్మీనరసింహారావు

Title గద్యచరిత 1940

This book should be returned on or before the date last marked below.

ర చ యి త:

శ్రీ కొవ్వలి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు.

గణపతి

రచయిత:

శ్రీ కొవ్వలి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు.

రెండవ కూర్పు 2000 ప్రతులు.

పబ్లిషర్సు:

వెంకటేశ్వరా పబ్లిషింగ్ వారి అనుమతిమీద.

నూలు సుబ్బారావు

శ్రీ పాండురంగాబుక్ డిపో, రాజమండ్రి

1940.

సూచన.

నిరుపేదలయిన గృహస్థులు వరసుల్కపిశాచానికి జంకి, ఈడువచ్చిన తమపడుచులను కన్నెలగానే వుంచుకొంటే—ఆ దురాచారాన్ని మాపుచెయ్యలేని ఈసంఘం, అటువంటి ఆడపిల్లలగన్న తలిదండ్రులపై నిందారోపణచేసి, ఆడిపోసుకోవడ మెందుకూ?

ఒకరి కష్టసుఖాలతో నిమిత్తం లేకుండా నేటి సంఘం ప్రవర్తించే దారుణప్రవర్తనలు లక్షోపలక్ష లున్నాయి. అందు కొన్నింటిని సూచించడానికే ఈప్రయత్నం.

ఇట్లు,

లేఖకుడు.

టెలిగ్రాం.

"ఉత్తరం అందింది. నీకు నా ఆశీర్వచనాలు—తాతయ్య." అని వ్రాసిన టెలిగ్రామును తిరిగి మరోమారు చదువుకొని, దానిని ఎవరిచేత పోష్టాఫీసుకు పంపుదామా అని నవీంద్రుడు ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు.

నవీ—(తనలో) నౌఖరుచేత పంపడంకంటే నేనే పోష్టాఫీసులో ఈ టెలిగ్రామును ఇచ్చేసివస్తాను. ఇప్పుడు పదిగంటలయి వుంటుంది. సీతాపురంనుంచి కలకత్తా మూడుగంటలలో టెలిగ్రాం వెళ్ళదూ? ఒంటిగంటకల్లా ఈ టెలిగ్రాం మా రేణుకకు చేర్తాది. అప్పుడామెకు మనస్థిమితపడుతుంది.

నవీనచంద్రుడు టెలిగ్రామును చేతపట్టుకొని పయిమీద కండువా వేసుకోబోతుండ, గుమ్మంలో ఒక ఒంటెద్దుబండి ఆగుతుంది. నవీనచంద్రుడు బండిదగ్గరకు వెళ్ళి చూస్తాడు. బండిలోనుంచి ఒక ముప్పయి సంవత్సరాల వితంతువు దిగుతుంది.

నవీ—(సంతోషంతో) వచ్చావా చెల్లెమ్మా! రా లోపలకు, నీకు నా ఉత్తరం చేరి మూడురోజులయింది. ఇంకా రాలేదేమా అని ఆలోచిస్తున్నా

చెల్లా—నీ ఉత్తరం చూడగానే నాకు గుండె బ్రద్దలై పోయేటంత దుఃఖం కలిగింది అన్నయ్యా! ఏపూట కాపూటే వద్దామని ప్రయాణమవుతుంటే తీసుకొచ్చేవాళ్ళెవరూ లేకపోతున్నారు.

నవీ—అల్లుడేమయినాడు?

చెల్లా—అతగాడికి శెలవు దొరకందే.

నవీ—అందుకని నువ్వొక్కర్తెవ్వూ వచ్చేశావా?

చెల్లా—అతను నిడదవోలుదాకావచ్చి నన్ను రైలు ఎక్కించి వెళ్ళిపోయినాడు. ఎల్లాగో చేరాననుకో. రేణుక ఇలా చేసిందేమిటి అన్నయ్యా! దానికీ పాడుబుద్ధి ఎందుకుపుట్టింది? ఎవరికీ చెప్పకుండా కలకత్తా వెళ్ళిపోయిందా?

నవీ—మరే చెల్లెమ్మా! ప్రాణానికి ప్రాణంగా చూసుకుంటూ నా ప్రాణాలన్నీ దానిమీదనే పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్న నాకళ్ళల్లో దుమ్ము

ఇల్లా వుంటూండగా, ఒకనాడొక ఫిలింకంపెనీ డైరక్టరు కారులో వెడుతూ, మిషనుస్కూలు దగ్గరనుంచి యింటికి వెళ్ళిపోతున్న అరవిందను చూసి ఆమె నెలాగునయినా వివాహం చేసుకోవాలని నిశ్చయం చేసుకొని రెండుమూడుసార్లు ఆమె యింటిముందునుంచీ—మిషనుస్కూలు దగ్గర నుంచీ కారులో వెడుతుండేవాడుట. దరిమిలాను అతను స్వయంగా అరవిందను కలుసుకొని తన ఉద్దేశాన్ని ఆమెకు తెలియబరచి తనయొక్క హోదాను—స్థితిగతులను ఆమెతో చెప్పుకొన్నాడుట.

అరవింద, అతను అందమయినవాడు గాకపోయి నప్పటికీ—ధనికుడుగదా, అతన్ని చేపట్టుకుంటే సుఖపడవచ్చునుగదా అనే వుద్దేశంతో వివాహం చేసుకోవడానికి అంగీకరించింది! అంతా ఒక నెలరోజులకేందట, ఆయిద్దరూ వివాహం ఏర్పాటు చేసుకొన్నారు. స్నేహితురాలికి వివాహం అవుతుంటే రేణుకకు ఉత్సాహానికేంలోటు? ఆ పెళ్ళికి ఆధ్వర్యమంతా రేణుక. స్నేహితుల నందరినీ ఆహ్వానించిందే అరవింద. రేణుకతో ఆవివాహం నాలుగురోజులూ నేనుకూడా అరవిందయింట్లో నేవుండక తప్పిందిగాదు. డబ్బుపిస్సనమేమిటి అప్పుడంతా మనరేణుక చేతులమీదుగానే నడిచింది. ఒక గర్భవప్తైన తోబుట్టువవాళ్ళకయినా అరవిందకూ రేణుకకూ ఉన్నంతటిస్నేహం వుండదని నేను ఖచ్చితంగా చెప్పగలను. అరవిందయొక్క భాగ్యరేఖ బయటపడిందని ఆమెయొక్క స్నేహితులందరూ సంతోషించారు. నాకుమాత్రం ఆవివాహం తృప్తికరంగా లేదు.

చెల్లా—ఏం?

నవీ—ఏమీఅంటే అరవింద బంగారుబొమ్మ అనుకోవచ్చు. ఆమె సౌందర్యం ముందు ఆమెభర్తయొక్క రూపం ఎంతమాత్రమూ చూడడానికి ఇంపుగా లేదు. అతను ప్రసన్నంగా చూస్తే నవ్వు, క్రీనుగంటితో చూస్తే జాలి వచ్చు, అయినప్పటికీ ఆయిద్దరకూ ఈమాటే ఏమీ తెలియలేదు. ఆమెపక్కన అతనునిలుచుంటే కాకిముక్కుకు దొండపండు తగిలించినట్లుగా వుంటుంది.

చెల్లా— ఏమయితేనేమి! భగవంతుడి నిర్ణయమలాగుంటే [illegible]

...సింది. ఇంతకూ ఈపాడుచదువులు ఇల్లాంటిదుర్బుద్ధులన్నీ పుట్టిస్తున్నాయి. నాకూతురుపోయాక రేణుకనే నాబిడ్డగా పెంచుకొంటూ, ఈపద...రేళ్ళూ పెంచుకొన్నాను. ఈవృద్ధాప్యంలో దానిమూలంగా నాము...గమస్తుందేమోనని అనుకున్నాను.

చెల్లా— అదివెళ్ళిపోయేముందు దానికటువంటిబుద్ధి ఉందనినీకు తెలుసా?

సపీ— తెలియదు. అదినాతో చెప్పిందా ఏమి నానా? నాలుగురోజుల...ని జరుగుతుందనగా ఒకనాడు రేణుక నాతో 'తాతయ్యా! నాస్నేహి...లయిన అనసూయభర్త ఈఊరునుంచి బదిలీ అయిందట. ఆమె...తో నన్నుకూడా రమ్మంటూంది కొన్నాళ్ళపాటు...నాకికీ, అని చెప్పింది. ...యదు నన్ను విడిచిపెట్టి నువ్వు వెళ్ళిపోతే నేను బ్రతకగలనమ్మా! అదీగాకుండా, పదిహేనేళ్ళ సిందూరపూర్వపంలో వున్నపిల్లవు అలాగూ యీ...రు తిరుగుతే బాగుండదు, అని, నేనన్నాను. అప్పటికి ఊరుకొంది ఏ...గా అనుకుంటాం, మరినాలుగురోజులు పోయాక ఈపనిచేసింది.

చెల్లా- ఇప్పుడది ఎక్కడుందో-ఏమిటో ఏమైనా తెలుసా అన్నయ్యా!

సపీ—అన్నీ మాట్లాడుకోవచ్చునులే చెల్లెమ్మా! లోపలకురా కూర్చుందాము. బండిలోని సామానులు లోపల చేరవేయించు.

చెల్లెమ్మా సపీసపంక్తి దూ యింట్లోకివెళ్ళి కూర్చుంటారు. బండీవాడు సామానును తెచ్చి, యింట్లో చేర్చాడు. చెల్లెమ్మ అతనికీయవలసిన కిరాయినియిచ్చి పంపేస్తుంది,

సపీ దాహంగాని-కాఫీగాని-ఏమైనా తెప్పించమన్నావా చెల్లెమ్మా

చెల్లా-ఏమీ అక్కరలేదురా అన్నయ్యా! అంతా ...కంట్రక్షన్... మార్గంలో పుచ్చుకొచ్చాను. ఏతే ఏమంటావూ? క్షేమంగానేవుందా ...అక, ఇప్పుడెక్కడ ఉంటావూ? క్షేమంగానేవుందా? అసంగతి వినేవరకు నాహృదయం ఉండబట్టడంలేదురా! ఎంత తెలివితక్కువపని చేసిందీ? ...

సపీ—ఇదిగో ఈవూటనే దానిదగ్గరనుంచి ఉత్తరమొచ్చింది చెల్లమ్మా! ఈఉత్తరమొచ్చేవరకూ నాప్రాణాలు ప్రాణాలలో లేవు.

ముప్పాతిక కలకత్తాలోనే వుంది.

చెల్లా— ఏదిరా! ఉత్తరం ఇలాఇయ్యి చదువుతాను.

నవీనుడు జేబులోవున్న ఉత్తరాన్నితీసి, చెల్లెల్నిచేతికిచ్చాడు.

నవీ— పయికి చదవ్వే— నేనుకూడా వింటాను వదిన్.

చెల్లె— చాలా పెద్దఉత్తరమునే వ్రాసిందే అని ఆమె చదువుతుం డగా, అతను చుట్టముకాల్చి వింటూవుంటాడు

చెల్లె—(ఉత్తరము నువిప్పి చదువుతుంది)

“మహారాజశ్రీ నవీనచంద్ర తాతయ్యగారికి రేణుక అనేకనమస్కా రాలుచేసి వ్రాసేది—

నేను మీరు చెప్పినట్లుగా వినకుండా యింత కఠినంగా ప్రవర్తించి నందుకు మీరు నన్ను అనేకవిధాల నిందిస్తూవుంటారు. ఆసంగతి నాకు తెలు సు. అందుకు మీకు నాయందుండే అపరిమితమయిన ప్రేమయే కారణ మనికూడా నాకు తెలుసును. ఐతే, నేను ఇలా మీతో చెప్పకుండా వచ్చి య్యవలసినగల కారణం మీకుకూడా తెలిసినదేగాని తెలియనిదిలేదు’

చెల్లె—(ఏదేమిటి అన్నయ్యా! ఆమె వెళ్ళిపోవలసినగల కార ణం మీకు తెలుసునని వ్రాస్తూందే అదేమిటి

నవీనుడు దీర్ఘ నిశ్వాసమువిడిచి అభిమానము తెలిసినట్టుగలనూ! నా కు తెలిసినంతవరకూ ఈవిషయాన్ని నీకుకూడా చెబుతాను వినుచెల్లెమ్మా. రేణుకతో మొదటినుంచీ చనువుగావుంటే, అరవింద ఈర్ష్యచేస్తుంది. ఆమె కూ రేణుకకూ ప్రాణస్నేహమన్న విషయం నిజం. అరవింద రేణుకను ఎంతోకూడా అధికంగానే ప్రేమిస్తుంది ఒక్క క్షణం రేణుక కళ్ళకుకనబ డకపోతే అరవిందకు ప్రాణంపోయినట్లుగా వుంటుంది. వాళ్ళిద్దరుకూ అటువంటి గాఢమయిన స్నేహమున్నమాట నాకుబాగా తెలుసును. అర వింద కు ఎవరూలేరు ఆమె చిన్నటిసరకూ ఒకమేనమామగారింట్లో పనిచేస్తూ ఉపాయాల మీద పనిచేస్తూవుండేది ఇరవైయేళ్ళ వయసువు. రేణుకలాగునే చాలా అందంగా వుంటుంది అప్పుడప్పుడు మాయింటిలో

దరకూ వివాహం ఏర్పాటయిందనుకో తరువాత ఏం జరిగింది.

నవీ—ఆవివాహానికి నేనుకూడా వెళ్ళానని నీకు ముందుగానే చెప్పానుగదా! పెళ్ళిఅంతా నాగరికపద్ధతిలో జరిగింది. పెళ్ళికొడుకుపేరు బెనర్జీ. ఉంగరాలు మార్చుకోవడము—టీపార్టీ జరగడము-విందు. ఇంతే పెళ్ళి.

చెల్లా—బెనర్జీఅంటే అతడు బెంగాలీ యువకుడా ఏమిటన్నయ్యా

నవీ—అవును.

చెల్లా-ఐతే బ్రాహ్మణబాలిక బెంగాలీయువకుణ్ని ఎలా చేసుకొన్నదీ?

నవీ—ఇప్పుడు విద్యావంతులయిన యువతులు అందరూ కులమును పాటించకుండానే వివాహాలు చేసుకొంటున్నారులే. అందునుగురించి మనమంతగా ఆశ్చర్యపడవలసిన పనేమీలేదు.

చెల్లా—ఎవరో చేసుకొంటే చేసుకొందురుగాక. పెద్దనాన్నవలె తనధర్మాన్ని ఎరిగివున్నవాడవు నువ్వెందుకు వెళ్ళావన్నయ్యా! అదీగాకుండా మన రేణుకకు మాత్రం అటువంటి వర్ణసంకరం వాళ్ళతో స్నేహమేమిటి? ఈవ్యవహారం నాకేమీ బాగుండలేదు.

నవీ—నాకు మాత్రం బాగుందనుకొన్నావేమిటి చెల్లెమ్మా! ఆపెళ్ళి ళ్ళడం నాకు సుతరామూ యిష్టమే లేదు? [illegible] వయనానికికూడా [illegible] నిమాట కెదురుచెప్పలేకుండా వున్నాను చెల్లెమ్మా.

చెల్లె—అందుకనే యింతగా ముదిరిందికొంప. ఎప్పుడూకూడా ఆడదాన్ని తగినవిధంగా భయభక్తులలో వుంచకపోయినట్లయితే పరిస్థితులిదేవిధంగా విషమిస్తూవుంటాయి.

నవీ—ఏంచెయ్యను చెప్పు చెల్లెమ్మా! పుట్టిన ఒకమాసంలోనే తల్లిపోయిన బిడ్డను కడుపులో పెట్టుకొని పెంచుకొన్నాను. నీకు తెలియని దేముంది? ఆపిల్ల నింతవరకూ పెంచడానికి నువ్వు ఎంతగానో సాయపడ్డావు. నీ సాయం లేకపోతే మొగముండావాణ్ణయిన నేనేం చెయ్యగలను చెప్పు.

చెల్లె-అవునన్నయ్యా! నువ్వు చెప్పినది నేను కాదనడం లేదు. ఎంతో గారాబంగా పెంచినప్పటికీ ఆడపిల్లను తగినభయభక్తులలో వుంచకపోయి

నల్లాయితే మాటలు దక్కుతాయా? అని నేననేమాట! నరేచెప్పు గరు యేంజరిగిందో.

నవీ—ఆవిధంగా రేణుక బలవంతం చెయ్యడంవల్ల నేనుకూడా అరవిందయొక్క వివాహానికి వెళ్ళకతప్పిందికాదు. రెండు రోజులలో నేను కూడా అక్కడవాళ్ళతోనే వున్నాననుకో. తరువాత రేణుకతో నేను మనయింటికొచ్చేశాను. ఇంతకూ చెప్పొచ్చేదేమిటంటే అరవిందయొక్క ఈవివాహం జరిగినప్పటినుంచీ రేణుకయొక్క బుద్ధిలో మార్పుగలిగినట్లుగా నేను గ్రహించుకొన్నాను.

చెల్లె—ఆవిషయం నువ్వేలా గ్రహించుకో కలిగావన్నయ్యా?

నవీ—అదే చెబుతున్నాను. రేణుకను కూడా సాధ్యమయినంత త్వరలోనే వివాహంచేసేసి ఒక అయ్యచేతుల్లోపెట్టి నావిధిని నేను నెరవేర్చుకుందామని చూస్తున్నాను. అంతే కలసిన సంబంధం యేదీ కాలేదు. అనేకదికాలకు కాస్త లోటు లేనటువంటివాణ్ణి-మంచి సాంప్రదాయముకలవాణ్ణి తీసుకొద్దామని నావూహ.

చెల్లా—అవును ఆవిషయం నాకూ తెలిసిందే. రేణుకకు వివాహంచెయ్యడానికి నువ్వెంతగా తాపత్రయపడుతున్నావో నేనూ చూస్తూనేవున్నాను

నవీ—అవునా? అన్నివిధాలా కాస్త బాగావున్న వరుడు వచ్చాడూ అంటే అతను నాలుగువేలు—అయిదువేలు అడుగుతే నేనెక్కడనుంచి తెచ్చి ఈయగలను. చెప్పు చెల్లమ్మా!

చెల్లా—అవునన్నయ్యా! మన సంసారాలేపాటి? మనం అంతేసి కట్నాలీయగలమా?

నవీ—ఉంటే ఈయడానికి నాకేటువంటి అభ్యంతరమూన్నూ లేదు రేణుక ఆనందంకోసం నాప్రాణాన్ని సమర్పించడానికికూడా నేను జంకను, దానిసౌఖ్యంకోసం నాశక్తిగాని పోసి ఈయడానికికూడా నేను వెనుదీయను రేణుక నా హృదయంలోని హృదయం—ప్రాణంలోని ప్రాణం.

చెల్లా—అవునన్నయ్యా! రేణుకయందు నీకు అధిక వాత్సల్యము

వుందని లోకమందరూ యెరుగుదురు.

నవీ—ఐతేమాత్రం ఏంలాభం చెల్లెమ్మా! ఐదువేలూ-నాలుగువేలు నాదగ్గర లేకపోవడంవల్ల రేణుకను ఇంతవరకూ వివాహం చెయ్యలేకపోయినాను. ఈఉన్న కాస్త కొంపనూ అమ్మేసినప్పటికీ ఎనిమిది వందలకంటె ఎక్కువరావు. మహావస్తే వెయ్యిరూపాయలు వస్తాయి. తరువాతనా బ్రతుకేమయిపోయినప్పటికీ, ఈయిల్లునుకూడా రేణుక పెళ్ళిగురించి అమ్మెయ్యడానికి సిద్ధంగానే వున్నాను. కాని ఈమాత్రంసొమ్ముతో నేనేం చెయ్యను. ఈకలికాలంలో కేవలమూ కట్నంకోసమే అయిదారువేలు కావలసివుంటే ఇంకేంచేసేదీ? అందువల్ల రేణుక పెళ్ళి'షయాన్ని గురించి నేను బెంగపెట్టుకొని—క్రమంగా క్షీణించిపోయాను.

చెల్లా—అయ్యో! దానివల్ల యేంలాభం అన్నయ్యా!

నవీ—లేదేఅనుకో నేనంతకంటె ఏమీ చేయలేక పోతున్నాను. నాయొక్క హృదయతాపాన్ని రేణుక గ్రహించింది. తనవల్లనుగదా నాకిటువంటి విచారం కలుగుతున్నదని తానుకూడా లోలోపలనే గ్రహించుకొంది. ధనికుడయిన భర్తనుపొందిన అరవింద అదృష్టవంతురాలనీ తనకు కూడా వివాహమైతే నాకింక ఏవిచార ముండదుగదాఅని అంటుండేది.

“తాతయ్యా! నాపెళ్ళినిగురించి నువ్వింతగా బెంగపెట్టుకోకు. రోజు వచ్చేటప్పటికి అదేఅవుతుందిలే. అరవిందకింత త్వరలో వివాహమవుతుందనీ-ధనికుడయిన భర్త లభిస్తాడనీ-ఎవరయినా అనుకొన్నారా? ఇంతకూ చెప్పొచ్చేదేమిటంటే-మనమెంత తాపత్రయపడినా రోజువచ్చే వరకూ, ఏపనీ గాదు-” అని ఒక్కొక్కప్పుడు రేణుక నాకు ధైర్యమును చెబుతుండేది. కాని నావల్లతనకు వివాహం జరుగదనీ-నాకు ఓపట్టానికి వరుడు నచ్చడనీ-వచ్చినప్పటికి అతనుకోరిన ధనము నీయడానికి నాదగ్గరరొక్కంలేదనీ-ఆమె తనలో అనుకొంటుండమే గాకుండా-ఆభావాన్ని నాయెదుటకూడా అప్పుడప్పుడు వెలిబుచ్చుతుండేది. ఏదోవిధంగా నాహృదయ భారంతోపాటు తన కన్యచెరనుకూడా స్వప్రయత్నంమీదనే తీర్చుకోవ

డానికామె చేసుకొంది. ఇలా ఒక నెలరోజులు గడచిపోగా, అరవింద భర్త అయిన బెనర్జీతో కలకత్తా వెళ్ళిపోవడానికి నిశ్చయం చేసుకొంది. అరవింద, రేణుక ఏమి ఏర్పాటు చేసుకొన్నారో నాకు తెలియదు. కాని అరవింద తన్నుకూడా ఆమెతో కలకత్తా రావలసిందని-అక్కడ కొన్నాళ్ళు ఉండవలసిందనీ-కోరినట్లున్నూ, తనకుకూడా ఆమెతో కలకత్తా వెళ్ళి కొంతకాలం ఖుషీగా గడిపి రావాలని వుందనీ, ఒకనాడు రేణుకనాతో అంది

చెల్లా—అందుకు నువ్వేమన్నావు?"

నవీ-ఏమంటానో నువ్వు గ్రహించుకోలేవు చెల్లాయమ్మా! వివాహాని కదిలిన పిదుచుపిల్ల. అందులో అరవింద ఆమెకు చుట్టంగాదు. తోబుట్టువుగాదు. కేవలం స్నేహితురాలు. దానికితోడు ఆమె బెంగాలీ యువతుణ్ణి వర్ణసంకరవివాహం చేసుకొంటే, మన రేణుకను వాళ్ళతో పంపడానికి నేనెలా అంగీకరిస్తాను. వల్లగాదని రేణుకతో స్పష్టంగా చెప్పాను. నాకు నచ్చచెప్పాలని అది యెంతగానయినా ప్రయత్నం చేసింది. కాని నేనెప్పటికీ ఒప్పుకోలేదు.

చెల్లా—అందువల్ల నీతో చెప్పకుండానే అది స్నేహితురాలితో కలకత్తా వెళ్ళిపోయిందన్నమాట.

నవీ—అన్నమాట. చదువు-అది ఇంకా ఉత్తరంలో ఏమివ్రాసిందో చదువు. సంగతులన్నీ నీకే బోధపడతాయి. అని నవీనచంద్రుడు చెల్లాయమ్మతో అనగా, ఆమె అంతవరకూ మడచి చేతితోపట్టుకొనివున్న ఉత్తరాన్ని తిరిగి ఈవిధంగా చదవడం మొదలుపెట్టింది.

"నేనిక్కడ ఏమయినా కష్టపడిపోతుంటానేమో ననీ-వేళకు అన్నము తింటున్నానో లేదో అనీ-సరిగా నిద్రపోతున్నానో లేదో అనీ మీ హృదయం ఎంతగానయినా బాధపడుతూనే వుంటుంది. కాని తాతయ్యా! అరవిందకూడా నాకేటువంటిలోటూ చేయడంలేదు. అవ్వ నన్ను చూసినంత వాత్సల్యంతోనే ఆమెకూడా నన్ను చూస్తూన్నది. నేను భోజనం చేస్తే నేగాని ఆమె చెయ్యదు. నాకు పక్క ఏర్పాటుచేసి నన్ను నిద్రపుచ్చిన తరువాత

గాని ఆమె పక్క జేరదు. అయితే తాతయ్యా! అని నోరారా పిలుచు కోడానికి నాకిక్కడ వీలులేకుండా వుండిగాని, దానికిమించిన లోపం ఏమి లేదు. నేను అరవిందతో యిక్కడకు రావడంవల్ల నాకనేకములయిన లోకానుభవాలు కలుగుతున్నాయి. లోకంలో ప్రవేశిస్తేగాని జీవితంలో కావలసింది లోకానుభవమేనని నువ్వుకూడా చెబుతుండేవాడివి. నేనిప్పుడాటు వంటి లోకానుభవాన్ని పూర్తిగా సంపాదిస్తూ వున్నాను! నేనిప్పుడిక్కడకు రావడానికికూడా ముఖ్యమయిన కారణాలలో యిదిఒకటి. కొంతకాలం దేశ తిరగడంవల్ల వచ్చిన లోకానుభవం కూపస్థ మండూకంలాగున. నాలుగుగోడలమధ్యనూ కూర్చుని పుస్తకాలు చదివినందువల్ల వస్తుందా? తాతయ్యా! నువ్వు నావివాహాన్నిగురించి పొందుతూన్న తాపత్రయమును నేను చూడలేకపోయినాను. చిన్ననాటినుంచీ యిప్పటివరకు నన్ను నేక కష్టనిష్ఠురాలకోర్చి పెంచి పెద్దదానిని చేశావు. ఇక నామూలంగానీను శ్రమ నీయడానికి నాకిష్టంలేకపోయింది. నాఅదృష్టాన్ని నేనే చూసుకోవడానికి నిశ్చయించుకొని యిలావచ్చేశాను.

అరవింద తనతో రమ్మంటున్నది. ఆమెతో వెళ్ళడానికి నేనుకూడా ఉత్సాహం పడుతున్నాననీ మొదట నేను మీతో చెప్పి, ఒప్పించాలని ఎంతగానయినా ప్రయత్నించాను. కాని మీరు నాప్రయత్నానికి ఒప్పుకోన్నారుగారు. ఏమయినాసరే అరవిందతో కొంతకాలం కలసి త్రోవలో వుండడానికి నేను నిశ్చయం చేసుకొన్నాను.

అందువల్ల, ఒకనాడు మీరు నిద్రపోయే సమయంలో నాబట్టలు పుస్తకాల నన్నింటినీ సూటుకేసులో సర్దుకొని ఒక ఉత్తరాన్నికూడా నీకోసంరాసి, మంచంపై పరుపుమీదపెట్టి అరవిందతో యిలా వచ్చేశాను. ఇంతకు మీరు అరవిందనుగాని, నన్నుగాని యేమీ అనకండి."

చెల్లా— (ఉత్తరమును చదువుటమాని) ఇంకేముంది అన్నయ్యా నీకుమీద మనసుంచేవాళ్ళెవ్వరూ కొనక్కరలేదు. అది కలసినట్లాలోనే, అరవిందలాగున ఏ సన్యాసిన్నయ్యా వివాహంచేసుకొని అక్కడనే వుండి

పోతుంది. మనకింక రేణుక దక్కదు. అన్నయ్యా!

నవీ-పోనీ చెల్లాయమ్మా! అది ఎక్కడో ఒకచోట బ్రతికివుంటే, నాకదేపదివేలు. అది తానావిధంగా కలకత్తాలో అరవిందతో వెళ్ళిపోతున్నట్లుగా రాసిన చీటినిచూచినప్పుడు నాకు గుండెలు బ్రద్దలైపోయేటంతటి దుఃఖంకలిగింది చెల్లాయమ్మా! అది కానిదేశము-రేణుక ఏదుష్టాత్ముడి మాయలలోపడి మోసపోతుందో-తిరిగి దానిక్షేమమయినా నేనువింటానో విననో అని మహా కొట్టుకొనిపోయాను. అది ఎక్కడవున్నా—ఏఅన్యకులస్తుణ్ని వివాహం చేసుకొన్నా పదికాలాలపాటు బ్రతికివుంటే నాకదేపదివేలు. దానిదగ్గరనుంచి ఈఉత్తర మొచ్చేవరకూ నాప్రాణాలుప్రాణాలలోలేవు చెల్లెమ్మా! ఇప్పుడు నాహృదయం రేణుకయొక్క క్షేమవార్తను తెలుసుకొని కాస్త కుదుటపడింది.

చెల్లా—అంతేలే. ఎక్కడికక్కడ అలాతృప్తిపడకపోతే వీల్లేదు. రేణుకమీాద మనమింక యెటువంటిఆశా పెట్టుకోగూడదుగాని, అదినువ్వు చెప్పినట్లుగా ఎక్కడనో ఒకచోట బ్రతికి బట్టకట్టుకొంటే చూసి సంతోషించాలి. వర్ణాంతర వివాహం చేసుకొన్న అంతంతో అదికూడా కలసివున్నందుకే యిప్పుడు మన మవమానమును పొందాలి దానికితోడు రేపు ఇదికూడా అరవిందంలాగునే మరోకులస్థుడి ఎవరినయినా వివాహం చేసుకొంటే, అప్పుడు మనమీా సంఘంవల్ల పొందే అవమానాన్ని భరించగలమా అన్నయ్యా! ఫలానా నవీనచంద్రంగారి మనమరాలు కలకత్తాపోయి పరన్యకులస్తుణ్ని వివాహం చేసుకొంది? అని లోకమందరూ చెప్పుకొంటారు

నవీ—పోనీ చెప్పుకోనీయువే చెల్లెమ్మా! అందుకు మనం ఏమి చెయ్యగలము? బంగారంలాంటి పిల్లనిచ్చి పెళ్ళిచేస్తానంటే వేలకువేలు కుమ్మరించాలని పట్టుపట్టుకొని కూర్చుండే స్వార్థపరులయిన వరులను అరికట్టలేని ఈసంఘం నాకూతురు అన్యకులస్తుణ్ని వివాహం చేసుకొంటేమాత్రం ఎందుకు లెక్కచెయ్యాలి?

చెల్లె-అన్నయ్యా! నువ్వుకూడా ఇలాఅంటావని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు.

సవి—ఏంచెయ్యమంటావు చెల్లెమ్మా! ఈపిల్ల పెళ్ళిసిగురించి నా మనసు ఎంతగా చీలులు గట్టుకొనిపోయి విసిగిపోయిందో నీకు తెలియదు. అడిగిన కట్నము సీయలేని, నాకు ఏఅల్లుడూ రాకపోయినప్పుడింక నేనేం చెయ్యగలను. రేణుక నాకష్టాన్ని సరిగా గుర్తించింది. అందుకనే తెగించి ఈసాహసం చేసింది. అది ఎంతకాలమని కన్యగా వుండిపోతుందీ?

చెల్లె—ఇప్పుడయినా ఈమాటలన్నీ మనమే అనుకుంటున్నాము గాని, రేణుక యింతవరకూ తన యిష్టమొచ్చినట్లుగా ఎవర్నో వివాహం చేసుకోబోతున్నట్లుగా ఈఉత్తరంలో ఏమీ వ్రాసినట్లుగా కనపడదే!

సవి—సరే ఈవేళగాకపోతే—ఆపని రేపు జరుగుతుంది. రేణుక అసలు ఇల్లువిడిచి, అరవిందతో కలకత్తాపోయిన ఉద్దేశమే అదిగదూ!

చెల్లె—అవునుకే నువ్వు చెప్పినట్లుగా అది ఎక్కడో ఒకచోట, బ్రతికి సుఖంగావుంటే-అదే మనకు పదివేలు.

సవి-ఆమాట నిజమేగాని-చిన్నతనంనుంచీ పెంచిన మమకారంవల్ల, అది దగ్గిర లేకపోతే నాకు మతి చెడిపోతుందేమోనని భయంగావుంది చెల్లెమ్మా

చెల్లె—అలా అనుకొంటే ఎలాగు మరి? ఏదోవిధంగా, తృప్తిపడి సర్దుకోవాలి.

సవి—అప్పుడు జరిగినసంగతి నీతో సాంతంగా చెప్పలేదింకా. సరే అరవింద పెళ్ళికివెళ్ళి మేముతిరిగి రావడము-రేణుక అరవిందతో కలిసి కలకత్తా వెడతానని నన్నడగడము-అందుకు నేనమ్మతించకపోవడము-జరిగిన ఒకనాలుగురోజులకు ఒకనాడునేను మామూలుగా, వీధిపసారాలో పడుకున్నాను. రేణుక లోపలగదిలో పడుకొంది. అలాపడుకొన్నది ఎప్పుడు గుడాగుడుసూ సర్దుకొని, తలుపుతీసుకొని వెళ్ళిపోయిందో ఏమో నాకుతెలియదు. ఉదయం రోజూ నాకంటే రేణుకే ముందుగాలేచి, యింటిపను లన్నింటినీ పూర్తి చేసుకొని, వేడినీళ్ళుకాచి,నామంచందగ్గిరపెట్టి,నన్ను ముఖం కడుక్కోవడానికి లేపేది. ఆనాడు ఆమె నన్నెంతకూ లేపలేదు. చివర

కు తొమ్మిదిగంటలు ప్రొద్దుపోయాక నాఅంతటనేనే లేచాను. మంచందగ్గర వేడినీళ్ళ చెంబు లేకపోవడమునుజూచి తెల్లబోయాను. ఆపూట నేనుకయింకా నిద్రలేవలేదేమోనని అనుమాన పడ్డానుముందు. తీరా దాని మంచందగ్గరకు వెళ్ళి చూసేటప్పటికి, నాతల్లి కళ్ళపడలేదు. నాప్రాణాలు నిలువునా యెగిరిపోయినాయి. ఐదునిమిషాల్లో, యిల్లు-దొడ్డి-అంతా గాలించేను. రేణుకా! రేణుకా! అని నోరునొప్పిపెట్టేవరకూ పిలిచాను. ఉహుఁ! నాపిలుపు కెక్కడా సమాధానం రా లేదు. వెంటనేఅది అరవిందతో కలకత్తావెళుతానననడమూ-నేను వద్దనడమూ-జ్ఞాపకమొచ్చి,ఇంకేముంది కొంపమునిగిపోయిందని గుండెలుబాదుకొని యేడ్చాను. తరువాత నాలు గురకలలో అరవింద యింటికి పరుగెత్తాను. గతరాత్రి ఆమె భర్తతో కలకత్తా వెళ్ళిపోయిందని చుట్టుపక్కలవాళ్ళు చెప్పారు. కన్యాత్వంలోవుండి ఈదరిద్రజీవితాన్ని భరించలేక,ఏఅఘాయిత్యపు పనినయినా చేసిందేమోనని చాలా భయపడ్డాను. తిరిగి యింటికొచ్చి, రేణుకవ్రాసిన ఉత్తరమును ఆమెమంచంమీద చూసేవరకూ నాకు నిజస్థితి బోధపడనేలేదు. ఆఉత్తరంలోనయినా అది ఈసంగతినంతనూ రాయలేదు. మూడేముక్కలు రాసి వూరుకుంది. కారణమేమిటి?

“ తాతయ్యా! నాకోసం నువ్వేటువంటి బెంగా పెట్టుకోకు. నాకొచ్చిన భయమేమీలేదు. సాధ్యమయినంత త్వరలోనే నావివరాలన్నింటినీ నీకు తెలుపుతాను.’ అంతే అప్పుడది ఆచీటిలో ఈమాత్రమే రాసింది. అది ఏప్రాణత్యాగమో చేసిందని భయపడుతూన్న నా హృదయాని కాచీటి కొంతశాంతిని చేకూర్చ కలిగిందిగాని హృదయారాటం తీరలేదు. గుండెల్లోబరువు తగ్గలేదు. దాని చిన్నప్పటిసంగతులన్నీ నాకొక్కటొక్కటిగ జ్ఞాపకం రావడం మొదలుపెట్టాయి.

నాకూతురు సందుగర్భంలోవుండగా ఆమెయొక్క భర్త ఈలోకంలోనుంచి వెళ్ళిపోయాడు. తరువాత రేణుక ఇరవైరోజుల బిడ్డగావున్నప్పుడే ఆమెతల్లి గతించడము-అప్పునుంచీ ఆఇరవైదినాలగుడ్డునూ మీసా

యంవల్ల, మీసాయంవల్లా, పెంచి పెద్దదాన్ని చెయ్యడము, మొన్న మొన్నటిదాకా, అది నాగుండెలమీదనేతప్ప యింకెక్కడా పడుకోకుండా వుండడము-ఇవన్నీ తలచుకొంటే నాగుండెలు బ్రద్దలై పోయేటంతటి దుఃఖం కలిగింది. రేణుక ఆడుకొన్న బొమ్మలను ఆమె చదువుకొన్న పుస్తకాలను చూసినపుడల్లా, నేనొకసారి ఆడదానిలాగున బేరుమని ఏడవడంకంటే ఇంకేమీ చెయ్యలేకపోయేవాణ్ని. రేణుకలేని ఈయింటిలో వుండడం నాకు చాలా అసహ్యమనిపించేది.

అలమారుతీస్తే, దానిగాజుబొమ్మలు-చదువుకొనే పుస్తకాలు కనుపించి నాహృదయాన్ని కలచివేస్తాయి. గదిలోకివెళ్తే-అదిపడుకొనే మంచము-కూర్చునేకుర్చీ-కనుపించి నాకెక్కడలేని మనస్తాపమును కలిగిస్తున్నాయి. దొడ్లోకి వెళ్ళానూ అంటే, రేణుకచే ప్రేమతో పెంచబడిన కనకాంబరము-మల్లి-చామంతి-మొదలయిన పూలమొక్కలన్నీ కనుపించి, మితిమీరిన దుఃఖాన్ని కలుగజేస్తూ వుంటాయి-

చెల్లా—అలాఅయితే ఎల్లాగు అన్నయ్యా! అది ఎక్కడో ఒక చోట క్షేమంగా వున్నవిషయం తెలిసినతరువాతయింకా కాస్త మనస్సును నిమ్మళపరుచుకోపోతే యెల్లాగూ?

సఖీ—ఈఉత్తరం వొచ్చినప్పటినుంచీ నాహృదయతాపం కొంత తగ్గిందిలే చెల్లమ్మా! కాని నాతల్లినాకు తిరిగి కనుపించేవరకూ, నాకడుపుమంట చల్లారదు. దానిముద్దుమాటలను వినేవరకూ నాహృదయతాపం తగ్గదు. నేనుదానికి తగిన వరుణ్ని తీసుకొచ్చి వారుకోరిన కట్నాలిచ్చి వివాహం చేయలేకపోయినానేగాని-నాకున్నతల్లి కష్టపడుతూ తిండికీ-గుడ్డకూ లోటుచెయ్యలేదు.

చెల్లా-ఎంతమాట అన్నయ్యా! ఆవిషయం యెవరెరుగరన్నయ్యా!

సఖి—ఉండడానికి కొంప ఉండనేవుందిగదా! నెలనెలా నాకొచ్చే పాతికరూపాయల-పింఛనుడబ్బులూ, మాయిద్దరకీ ఎక్కతొక్కని.

చెల్లా—అయ్యో! ఎంతమాటన్నా వన్నయ్యా! చెప్పుకాయలు

చెప్పాలా బరువా? అదీగాకుండా చిన్నప్పటినుంచీ దాన్ని నువ్వు ప్రాణానికి ప్రాణంగా ఎంతో ముద్దుగా పెంచుకొన్నావు.

సవి—ఏమయితేనేమి? దానికి తగిన సంబంధం తీసుకొచ్చి పెళ్ళి చెయ్యలేకపోయినాను. నా రేణుక యెప్పటికయినా తిరిగి నాకళ్ళ బడుతుందంటావా చెల్లెమ్మా?

చెల్లా—ఫరవాలేదులే అన్నయ్యా! నువ్విప్పుడు దాన్ని గురించి అంతగా ఆలోచించవలసిన అవసరమేదీ లేదు. అరవింద ఆమెను అధికవాత్సల్యంతో చూస్తుందన్న విషయం కూడా నువ్వు చెప్పిందేగదూ?

సవి—ఆమాట నిజమే చెల్లెమ్మా! అరవింద రేణుకను నాకంటే యెక్కువగానే చూస్తుంది. ఆమె దాని కేటువంటిలోటూ చెయ్యదు.

చెల్లా-రేణుక చెప్పకుండా ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయింది అని నువ్వు ఉత్తరం రాయడంతోనే నాప్రాణాలు పైపైనే యెగిరిపోయినాయి అన్నయ్యా! నువ్వున్న పరిస్థితి నూహించగానే బయలుదేరి వచ్చేశాను. ఇక్కడకొచ్చి అదిరాసిన ఉత్తరం చూసేదాకా నామనస్సు కుదుటపడలేదు.

సవి-చెల్లెమ్మా! రేణుక విషయమంతా ఇలా జరిగింది. కష్టమొచ్చినా సుఖమొచ్చినా నాకు రేణుకతరువాత నీకంటే ఇంకెవ్వరున్నారమ్మా? నువ్వయినా మళ్ళీ వెంటనే నీకూతురుగారి దగ్గరకు వెళ్ళిపోకుండా నన్ను కనిపెట్టుకొని కొంతకాలముండకపోయినట్లయితే, నేను బ్రతకలేను చెల్లెమ్మా!

చెల్లె.అలాగేలే అన్నయ్యా! వెళ్ళను నీదగ్గరనేవుంటాను. నాకుమాత్రం యెవరున్నారన్నయ్యా నువ్వుతప్ప? ఆతల్లికడుపున ఎనమండుగుర సంతానంలోనూ చచ్చినవాళ్ళు చావగా మనఇద్దరిప్రాణాలూ మిగిలాయి. నీకునేను-నాకునువ్వూ కాకపోతే యింకెవరవుతారన్నయ్యా! నీకటువంటి అనుమానమింకేమీ అక్కరలేదు. నీకు హృదయం స్థిమితపడేవరకూ-రేణుకసమాచారం ఏదైనా తెలిసేవరకూ నేను నీదగ్గరనే వుంటాను.

సవి—సరే చెల్లెమ్మా! రేణుక ఉత్తరంలో ఇంకా ఏమిరాసిందో సాంతంగా చదువు. నీకు మరికొన్ని విషయాలు తెలుస్తాయి.

అని అన్నగారు చెప్పగా చెల్లాయమ్మ అంతవరకూ చేత్తోమడిచి పట్టుకొన్న ఉత్తరాన్నివిప్పి తిరిగి ఈవిధంగా చదవడం మొదలుపెట్టింది.

౨

" తాతయ్యా! అరవిందతో ఖులాసాగానే గడుపుతున్నాను. మేమిద్దరమూ కలసి తరుచు సినిమాలకు వెళుతుంటాము. ఉద్యానవనాలకు షికారుగా, ఆమెకారుమీాద వెళుతుంటాము. ఆమె భర్త అయిన బెనర్జీకి, ఇక్కడ ఒక పెద్దస్టుడియో ఉంది. ఆస్టూడియోలో మన ప్రాంతాల నుంచివచ్చినవారనేకమంది అద్దెకు ఫిలిములు తీయించుకొంటుంటారు. అప్పుడప్పుడు బెనర్జీ తనస్వంతఫిలిములనుకూడా తీయించుకొంటుంటాడు.

అరవింద-నేనూ రోజూ సాయంకాలమప్పుడు ఆ స్టుడియోకువెళ్ళి అక్కడ అప్పుడు షూటుకాబడె సీనులనుచూసి ఆనందిస్తూ వుంటాము. బెనర్జీకూడా నన్ను సోదరీవాత్సల్యంతో అతిగౌరవంగానే చూస్తున్నాడు అరవింద నాకు తగినవరు డెవరయినా దొరుకుతాడేమోనని ఇక్కడ ప్రయత్నంచేస్తూంది. ఏరోజు కేం జరుగుతుందో యెవరూ చెప్పలేరుగదా తాతయ్యా! నిన్ను విడిచిపెట్టి నేనిలావచ్చేస్తానని—ఈకలకత్తాలో అరవిందతోకలసి యింతకాల మూటానని యెప్పుడయినా నేనుమాత్రం అనుకున్నానా? తాతయ్యా! నేనిలా వచ్చేశానన్న విషయం చెల్లయిదొడ్డమ్మకు వెంటనేరాసి, ఆమెను పిఠాపురం రప్పించుకోవలెను చెల్లయమ్మా నేనుచేసిన ఈపనికి చాలగా కోప్పడుతుంది. ఆమెకు మీారు సర్ది చెప్పి ఆమెకు నాపై కోపం రాకుండా చేయవలెను. కొద్దిరోజుల్లోనే అరవింద, మేమందరమూ కలసి, ఈచేరువలోనేవున్న అమరగిరి అనేగ్రామం వెళ్ళనై వున్నాము. ఎందువల్లనూఅంటే అక్కడ ఒక గొప్పయోగి వున్నాడుట. ఆయోగి జరిగిపోయినవీ జరుగవలసినవీ-ఉన్నవి ఉన్నట్లుగా చెబుతాడుట.

అందువల్ల ఆయోగిని ఒకసారి దర్శించివద్దామని అరవింద అంటూంది. నాకూడా ఆయోగిని చూడాలనేవుంది.

ఆయోగి ఉన్నవిషయాలను ఉన్నట్లు చెప్పడమేగాకుండా, చాలా గొప్ప మహాత్మ్యంగలవాడుటగూడాను. అతడిచ్చిన మంత్రజలమును సేవించినంతమాత్రాన ఎటువంటి ప్రబలరోగాలయినా పటాపంచలై పోతాయట. అరవిందకు అప్పుడప్పుడు డొక్కలో ఉపద్రవమైన నొప్పివస్తూవుంటుంది. ఆనొప్పి ఆమెకు చిరకాలంనుంచీవుంది, ఆనొప్పి వచ్చినప్పుడామె పొందేబాధను యెదటివాళ్లెవరూ చూసి భరించలేరు.

ఇప్పుడు ముఖ్యంగా ఆయనయొక్క దర్శనానికివెళ్ళడం అరవిందయొక్క ఈసూలవ్యాధి గురించే. అరవింద ద్రవ్యవంతుడుగదా అని బెనర్జిని వివాహం చేసుకొంది. కాని ఆమె కాతనిపై ఎక్కువప్రేమ ఉన్నట్లుగానే ననుకోను. ఇది నేను వాళ్ళయిద్దర సంసారాన్ని చూసి తెలుసుకొన్న రహస్యవిషయం. నేను వారానికో ఉత్తరంచొప్పున మీ కెప్పటి విషయాలనప్పుడు తెలియపరుస్తూ వుంటాను. నేనిలాగున అరవిందతో వచ్చేశానన్న క్రోధమును మనసులో వుంచుకోక ఈఉత్తరానికి మీరు సమాధానం వ్రాసేవరకూ నామనస్సుకు స్థిమిత ముండదు. కనుక నన్నెప్పటి వాత్సల్యంతోనే ప్రేమిస్తూ, ఈఉత్తరం అందినవెంటనే జబాబు వ్రాయాలని నమ్ముతున్నాను.

చిత్తగించవలెను.

కలకత్తా }
1—11—40 }

ఇట్లు,
శ్రీ ఋ క——"

చెల్లె-(ఉత్తరమును మడిచి, కవరులో పెట్టి) ఐతే ఈఉత్తరానికి వెంటనే సమాధానం రాయలేక పోయినావా అన్నయ్యా? నీదగ్గరనుంచి సమాధానం వెళ్ళేవరకూ మనసు స్థిమితంగా వుండదని రాసింది కూడాను

రవీ—ఇప్పుడేగదమ్మా ఈఉత్తరమొచ్చింది! ఉత్తరం చదువుతున్నాను. రేణుక నాదగ్గరనుంచి సమాధానాన్ని వెంటనే కోరిందిగాబట్టి ఇదిగో టెలిగ్రాంద్వారానే సమాధానంరాసి పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళడానికి

తయారవుతున్నాను. ఇంతలో నువ్వా బండిదిగి తయారయినావు.

(నవీనచంద్రుడు తాను రాసిన టెలిగ్రామును చెల్లెల కు చదివివినిపించాడు

చెల్లా—నువ్విలా టెలిగ్రామును రేణుకకు ఇయ్యబోతున్న విష యం నాకు తెలియనే తెలియదు. త్వరగా పోష్టాఫీసుకువెళ్ళి ముందుగా టెలిగ్రాము ఇచ్చేసిరా అన్నయ్యా! ఇప్పటివరకూ రేణుక క్షేమంగానే వుందిగదా! తరువాత అన్నింటికీ భగవంతుడే వున్నాడు.

నవీ—అయితే వెళ్ళివస్తాను చెల్లమ్మా! రేణుక వెళ్ళిపోయినప్ప టినుంచీ హోటలునుంచి భోజనం తెప్పించుకొని తింటూవున్నాను. అయి నప్పటికీ యింట్లో సమస్తమూ సిద్ధంగా వున్నాయి

చెల్లా—నేనొచ్చాకకూడా హోటలు మెతుకుల ఖర్మమేం అ న్నయ్యా! త్వరగా మడికట్టుకొని వంటచేస్తాను. నువ్వుకూడా పోష్టాఫీసు కువెళ్ళి ఆలస్యం చేయకుండా వచ్చెయ్యి అని చెల్లాయమ్మ చెప్పగా న వీనచంద్రుడు రేణుకకు ఈయడానికి రాసిన టెలిగ్రామును పట్టుకొని పో ష్టాఫీసుకు వెళ్ళిపోయినాడు.

(మార్గంలో నవీనచంద్రుడు తనలో)

అమ్మయ్యా! ఇప్పటికి నాహృదయభారం చాలావరకూ తీరిపో యింది. ఏవయసులో ఏజరగాలో అది జరగకపోతే పడుచుపిల్లలమన సులు ఇదేవిధంగా చలించిపోతూ వుంటాయిగాబోలు. పదహారేళ్ళుకూడా దాటాయినాతల్లికి పసిడిసిగ్గులు తేనే కొత్త అందంతోనూ-మిసమిసలాడే నూతన యౌవ్వనంతోనూ, నా తల్లి ఎంతకాలమని ఈకన్యాచర అనుభ వించగలదూ? ఎలాగయినా నాతల్లికి కన్యాచర వొదిలిద్దామని నేనెంతగా నయినా ప్రయత్నంచేశాను. కాని నాప్రయత్నమేమీ ఫలించకుండాపో యింది. అంతా డబ్బుతోపని. అడబ్బయినా పదులూ-పరకలూగాకుండా కొన్ని వేలు ఎక్కడనుంచితీసుకురాగలనూ? అక్కడకూ ఉన్న కొంపనుకూ డా అమ్మినా పెళ్ళి నాతాహతకు మించిపోయింది.

ఈవిషయం రేణుక గ్రహించుకొని, ఇక ఎల్లకాలమూ నాదగ్గరనే

వుండిపోతే తనకు విహాహం కాదనుకొని, ఈప్రకారంగా చేసివుంటుంది. ఏది ఏమయినప్పటికీ నాతల్లిక్షేమవార్త నాచెవుల్లోపడింది. నాహృదయతాపంతగ్గింది. ఈముసలికాలంలో హోటలు మెతుకులు తిననక్కరలేకుండా పాపం చెల్లాయమ్మ ఉత్తరం రాయగానే కూతురింటి దగ్గరనుంచి చక్కావచ్చేసింది. తల్లితోడూ అంటా రెందుకేగదా! పోష్టాఫీసును త్వరగానే చేరుకున్నాను. టెలిగ్రామునిచ్చేసి, వెంటనే ఇల్లు చేరుకొంటాను. చెల్లాయమ్మ నారాకకోసం ఎదురుచూస్తూ వుంటుంది.

3

కలకత్తాలో అరవింద-రేణుక, యిద్దరూ చెరో కుర్చీలో కూర్చుని టీ తాగుతూవుంటారు. ఆగదిలోని గోడలకు కొన్ని సినిమాదృశ్యాలు-సీనరీలు-కొందరు సినీమా నటుల చిత్రపటాలూ తగిలింపబడి వుంటాయి. టేబిలుఫాన్ గిర్రున తిరుగుతూ వుండడంవల్ల ఆగాలికి ఆయువతుల ముంగురులు చెదిరి కళ్ళల్లో పడుతూవుంటాయి. వాటిని వారుతిరిగి సర్దుకొంటూ. ఆఇద్దరుస్నేహితులూ ఇలామాట్లాడుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

అర—టీలో పంచదార తక్కువయినట్లుగా వుందిగదూ రేణుకా

రేణు—అయిందిగాని, అదో తక్కువలోదిగాదు.

అర—వంటమనిషిని పిలవనా? కొంచం తీసుకొచ్చి వేస్తుంది.

రేణు—నా కక్కరలేదు. టీ మాత్రం స్ట్రాంగ్‌గా వుండకపోతేబాగుండదు. నువ్వు కావలిస్తే తెప్పించి వేసుకో.

అర-నాకసలే ఎక్కువైంది పంచదార.నీకేకావాలేమోఅనిఅలా అడిగాను

రేణు—పోనీలే. (అని ఆమె టీ తాగుతుండగా పలమారుతుంది)

అర—నిమ్మళం-మీతాతయ్యగారు నిన్ను తల్చుకొంటున్నారల్లే అందుకనే యిప్పుడిలా పలమారుతుంది.

రేణు-తాతయ్య నన్ను తల్చుకోని క్షణమంటూవుందని నాకునమ్మకం

అర—నువ్వు రాసిన ఉత్తరం అతనికీపాటికి అందేవుంటుంది.

రేణు—ఇన్నాళ్ళెందుకూ? నిన్నటికే అందివుంటుంది.

అర-ఔను. నువ్వు ఉత్తరం రాసి ఈవేళకు నాలుగురోజు లయిందిగా.

రేణు—నాఉత్తరం చూసి తాతయ్య ఏమిటా అనుకొంటున్నాం టాడో! ఆయన్ని విడచి యిలా చెప్పకుండా వచ్చేసినందుకు నామీద యెక్కువగా ఆగ్రహపడుతూ వుంటాడు.

అర—తిరిగి నీకు సమాధానమన్నా వ్రాస్తాడో రాయడో!

రేణు—రాస్తాడన్న నమ్మకం నాకంతగా లేదు.

అర-మరామింకో రెండురోజులు. అప్పటికీనూ మా తాతయ్య దగ్గరనుంచి ఉత్తరం రాకపోయినట్లయితే అప్పుడు నేను వ్రాస్తా నాయనకు.

రేణు—ఏమని వ్రాస్తావు?

అర—నిన్ను నేనే తీసుకొచ్చానని ఇలా చెప్పకుండా వచ్చెయ్యడంలో నీనేరమేమీ లేదని—నీకేలోటూ రాకుండా నేను జాగ్రత్తగా చూస్తూవుంటానని—నాతప్పును క్షమించి వెంటనే ఉత్తరం రాయవలసిందని రాస్తాను మీతాతయ్యకు.

రేణు—నేనంటే నీకెంతప్రేమ అరుణా! మా తాతయ్యకు నేనంటే ఎంతప్రేమో-నీకూడా నామీద అంతప్రేమా వుంది. నేనంటే నీకెందుకింత వాత్సల్యం?

అర—నువ్వెరగ్గ అడుగుతున్నావు?

రేణు—నిన్నే.

అర-ఆవిషయం నాకూ తెలియదు రేణుకా! తల్లిదండ్రులు తోబుట్టువులు లేని నాకు చదువుకొనే రోజులనుంచీకూడా నువ్వేనాకు ఆత్మబంధువురాలన్నా-ప్రాణస్నేహితురాలన్నాకూడా అయినావు

రేణు—మనల నిద్దరనూ చూసినవాళ్ళందరూ అప్పచెల్లెళ్ళేమో ననుకుంటూ వుంటారు.

అర—అది ఎరగనివాళ్ళకు రేణుకా! మనం తోబుట్టినవాళ్ళకంటె

నోచుకోనందుకు భగవంతుడు నిన్ను ప్రసాదించాడు.

రేణు—బావకూడా టీకి వస్తాడేమో ననుకొన్నాను.

అర—రాలేరెందుకో. వేళతప్పిపోయింది. ఒకగంట పోయినాక, మనమే వెడదాము స్టుడియోకి.

రేణు—అరవిందా! నిన్ను చాలారోజుల నుంచి ఒకవిషయం అడుగుదా మనుకొంటున్నాను. మళ్ళీ నువ్వేమయినా అనుకుంటా వేమోనని అడగడం మానేస్తున్నాను.

అర—అదేమిటి రేణుకా! ఎప్పుడూ లేనిమాట అంటున్నా వేమిటి మన యిద్దరకూ అటువంటి బేధ మెన్నడూ లేదే!

రేణు—అడగమన్నావా?

అర—తప్పకుండా అడుగు.

రేణు—బెనర్జీని నువ్వు మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమించావో లేదోఅన్న సందేహం మీయిద్దరకూ వివాహ మయినప్పటినుంచీ నాహృదయంలో బాధ పెడుతున్నది.

అర—(ఒక్క చిరునవ్వునునవ్వి) అసలు నీకటువంటి సందేహ మెందుకు కలిగింది?

రేణు—ఏమీ అంటే—బావ అందమయినవాడుకాడు. నల్లగా పొట్టిగా వుంటాడు. ముఖంనిండా మచ్చలుకూడా వుంటాయి. నువ్వు అవతరించిన సౌందర్య దేవతలాగునేవుండే నువ్వతన్ని ఎలాప్రేమించగలిగావు

అర—రేణుకా! మానవులను ప్రేమపాశంతో బంధించేది సౌందర్యమని నువ్వు అనుకుంటున్నావా?

రేణు-తప్పకుండా అదే-అందమైనవాళ్ళకు అందమైనభర్త లభించనప్పుడు ప్రేమ ఎలా కుదురుతుంది? బెనర్జీ అధిక ధనవంతుడే. అతనికి కలకత్తాలో రెండు పెద్ద భవనాలున్నాయి. ఒక స్టుడియోవుంది. నాలుగయిదు లక్షల ఖరీదుచేసే, స్వంతఫిలిములున్నాయి. వాటివల్ల అతనికి ప్రతినెలా ఐదువేలరూపాయలు లొస్తాయి. ఈవిషయాలన్నీ నాకు తెలుసును. ఐనప్పటికీ

అతను కురూపి-నీఅందానికి తగనివాడు అని నేఅభిప్రాయపడుతున్నాను.

అర-రేణుకా! నువ్వు తలంచినట్లుగా, ఒకవ్యక్తిని ప్రేమించడానికి-అతనిలోవుండే అందము-సిరసంపదలు కారణములుగావని నాఅనుభవం.

రేణు—వాటిని మించినదేముంది?

అర—గుణాలు.

రేణు—గుణాలా?

అర—అవును.

రేణు—నీఅభిప్రాయాన్ని నేను ఊహించుకోలేకుండా వున్నాను

అర—మావివాహానికి పూర్వం జరిగిన ఒకానొక విచిత్రసంఘటనను చెబుతానువిను. అప్పుడయినా నాఅభిప్రాయం నీకు తెలుస్తుందేమో

అప్పటికి యిద్దరూ టీ తాగడమును పూర్తి చేశారు.

అర—మన మిద్దరమూ ఏడవతరగతివరకూ కలిసే చదువుకొన్నాము గదూ! మీతాతయ్య నిన్నువిడిచి, పొరుగూరిలో చదువుచెప్పించడానికి యిష్టపడలేదు. ఆపిఠాపురంలోనే పైతరగతులుంటే నిన్ను చదివించేవాడేమో! అని అరవింద అంది.

రేణు—తప్పకుండా చదివించేవాడు. మనవూళ్ళో ఏడవతరగతికంటే ఎక్కువ లేకపోవడంవల్ల-పైచదువుకోసం పొరుగూరు వెళ్ళవలసి రావడంవల్ల-మాతాతయ్య నన్ను విడిచిపెట్టి వుండలేకపోవడంవల్ల నేనా ఏడవతరగతితోనే చాలించుకోవలసి వచ్చింది. ఈవిషయంలో నువ్వు ఊహించిన విషయం సరిగానేవుంది.

అర—అవునా? ఇకనాసంగతి ఆఏడవతరగతివరకూ చదువుకోడానికయినా నేనెంతగా కష్టపడ్డానో నీకు తెలియనివిషయంగాదు. స్కూలువారు నేను బీదదానననిచెప్పి జీతంలేకుండా చదువుమంటే చెప్పేరుగాని, యింకా నాతిండికి-బట్టలకు-పుస్తకాలకూ నేనెంతగా యిబ్బందిపడేదాన్ని. అప్పుడప్పుడు నీపుస్తకాలు-బట్టలు నాకిచ్చేదానవు జ్ఞాపకంలేదూ? వాళ్ళనూవీళ్ళనూ యాచనచేసుకొని చదువుకోవడంనాకు చాలా కష్టమనిపించ

డంవల్ల, దురదృష్టవశాత్తు అప్పుడొచ్చిన ఆయనగార్ని ఉద్యో[illegible] గిరించాను నా ఒక్కపొట్ట కొంతకాలాని కాల్చుకునే పది హే[illegible] యల జీతము-పూర్తిగా సరిపోయేది అంతవరకూ నాకు వివాహం చేసుకొనేతలంపే లేకపోయింది. ఎల్లకాలమూ అలాగే స్వతంత్రంగా బ్రతుకుదా మనుకొంటుండేదాన్ని. యిట్లా వుండగా.—

ఒకనాడు నేను మిషనరీల దగ్గర పని ముగించుకొని, ఇంటికి వచ్చేస్తూవుండగా, నా వెనుకనుంచి ఒక మోటారుకారు పరుగెత్తి పోయినది. ఆకారులో బెంజి కూర్చునివున్నాడు. అప్పటికి అతనెవరో-ఏప్రాంతో నా కేమీ తెలియదు. ప్రొద్దున్న లేచింది మొదలుకొని సాయంకాలంవరకూ మనకళ్ళకు కొన్నవందల కార్లు కనిపిస్తాయి. వాటినిగురించి తెలుసుకోవడానికిగాని అవి ఎవరికిచెందినవిగాని తెలుసుకోడానికి మనకేమి అవసరం ఒక్కొక్కప్పుడు దానివైపు చూడనయినా చూడకుండా మనమార్గాన మనం పోతూవుంటాము. అల్లాగే నేనూ ఆనాడుకూడా తలవొంచుకొని నా మార్గాన నేనుపోతున్నాను. ఆ కారు అప్పుడు నాకు మరీదగ్గరనుంచి పోవడమువల్ల, అప్రయత్నంగా, ఏమిటోనని చూడాలనే, ఆకారులో కూర్చున్న బెంజివైపు ఒక్క మారు చూశాను. కారు నాముందునుంచే దాటి పోయింది నేను తిరిగి నామార్గాన పోయినాను. అప్పుడు నాకు అతనెవరు యింకేమీ తెలియదు. ఆమర్నాడు నేను మిషనరీల దగ్గరికి వెళ్ళేటప్పటికి ఆకారు వాళ్ళకెదురుగా నిలపెట్టబడివుంది. అప్పుడుకూడా ఆకారులో బెంజియేవున్నాడు. ఎందుకనుకుంటున్నాడో. ఆవిషయం నాకెందుకని నేను మామూలుగా మిషనువెక్కి కూర్చుని, అంతక్రితం సగంవరకూ కుట్టి వుంచిన జాకెట్లను పూర్తి చేస్తున్నాను. మధ్యమధ్య నేనెందుకో అప్రయత్నంగా ఆకారున్నవయిపు చూశాను. నేను చూసినప్పుడల్లా, ఆకారులో కూర్చునివున్న బెంజి నాముఖంవయిపే చూస్తున్నట్లుగా నేను గ్రహించుకొన్నాను. అతడు నన్నెప్పుడయినా యెరుగునా-లేక నాతో అతనికేమయినా పరిచయముందా? ఏమీలేకపోతే నన్నంత పట్టిపట్టి చూస్తా

ఎందుకా అని నాలోనేను చాలాసార్లు తర్కించుకొన్నాను. కాని నాకె టువంటి ఆలోచనా తట్టలేదు. అత నెవరయితే మనకేం? అతని ఆలోచ న మనకెందుకు? అని నాలో అనుకొని మామూలుగా పనిచేసుకొంటున్నా ను.ఇంతలో లోపలగుడ్డలుకత్తిరించుకొంటున్న పెద్దమేస్త్రీ నాదగ్గరకువచ్చి

"అమ్మా! ఈవేళ జరూరుగా అందీయవలసిన కొన్ని అర్జంటు పనులున్నాయి. హోటలునుంచి కేరేజి యిక్కడకే తెప్పిస్తే మీ ఇంటికి వెళ్ళకుండా పనిచేయడానికి వీలుగా వుంటుందా?" అని ప్రార్ధేయపూర్వ కంగా అడుగుతే నేనతనిమాట కెదురుచెప్పలేక పోయినాను. అతని దే ర్పాటుప్రకారం చేయడానికి నేనంగీకరించడం చూసి సంతోషించి అ క్కడనుంచి వెళ్ళిపోయినాడు. నువ్వ నామిషనుకొట్టు దగ్గర కన్పడవప్పుడు వస్తుండేదానివి. మేస్త్రీని చూసేవుటావు. అతను పయికి చూశావా ఎంత దుర్మార్గుడిలా కనుపిస్తాడో?—

రేణు—అవును నేనతన్ని చాలాసార్లు చూశాను. కసాయివాడి లావుంటాడు ఎక్కడా దయా దాక్షిణ్యాలు లేనటువంటి కర్కోటకపు మనిషిలా కనుపిస్తాడు.

అర-అవును? అతనివంటి యోగ్యుడూ-దయాగుణం గలవాడు-మ ర్యాదగలవాడు నేనింతకు మునుపెక్కడా చూసివుండలేదు. నేను తనకింద పనిచేసే మనిషిని అనే అభిప్రాయంతో అతనెప్పుడూ మాట్లాడేవాడుకా దు తన స్వంతకూతురుతో ఏవిధంగా మాట్లాడుతాడో, అతను నాతో కూడా ఎప్పుడూ అదే విధంగా ఎంతో మర్యాదగా మాట్లాడుతుండేవాడు.

రేణు—సరే ఆకారులో కూర్చున్న ఆ అగామీనిగురించి తర్వాత యేమిజరిగిందో చెప్పు.

అర—ఆ ఉదయం మొదలుకొని సాయంకాలంవరకూ ఆకారు అక్కడ నేనిలబడివుంది. అందో మనిషికూడా అలాగేకూర్చొని వున్నాడు అతనిచేష్టలేమీ నాకర్థంకాలేదు భోజనానికి వెళ్ళలేదు సరిగదా కాఫీక యినా అతను కారుదిగి వెళ్ళలేదు. అతనెవరిరాకకోసమో అక్కడవేచి

వుండి వుంటాడని నాలో అనుకొని మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలవరకూ కుట్టవలసిన బట్టలనన్నింటినీ కుట్టేసి, అప్పుడు లోపలగదిలోకి వెళ్ళి-అంతకుముందే నాకోసం తేబడి, సిద్ధంగావుంచబడిన కేరేజీవిప్పుకొని, తిరిగి ఒక పావుగంటలో వచ్చి మిషనుదగ్గర కూర్చున్నాను. ఆకారు-అందులో వ్యక్తి-యథాప్రకారంగానే వున్నాయి. వాళ్ళవూసు నాకెందుకని సాయంకాల మూడుగంటలవరకూ కుట్టవలసిన బట్టలనన్నిటిని కుట్టడం పూర్తిచేసుకొని కాళ్ళచెప్పులు తొడుక్కొని గొడుగును చేత్తోపట్టుకొని కొట్టునువిడిచిపెట్టి యింటిముఖంగా వెళ్ళిపోతున్నాను.

నేనో పదిగజాల దూరం నడిచివెళ్ళిన అనంతరం కారుస్టార్టుచేయబడిన చప్పుడు నేనువిని-వెనుదిరిగిచూశాను ఆకారు నా వెనుకనుంచే వచ్చి నాతో మెల్లిగా నడవడం మొదలుపెట్టింది. అప్పుడా కారులో డ్రైవరు యింకెవ్వరూ లేరు అతనే కారును స్వంతగా డ్రైవు చేసుకుంటున్నాడు ఆకారుకూడా నాతో మెల్లిగా పక్కనుంచి నడవడంలోగల విశేషమును నేను గుర్తించుకో లేకపోయినాను.

నేనుమెల్లిగా నడుస్తే ఆకారుకూడా మెల్లిగానడిచింది నేనువడిగా నడిస్తే అదికూడా వడిగానడిచింది కొంతదూరం వెళ్ళేటప్పటికి నాకా కారుమీదను-అందులోకూర్చున్న వ్యక్తిమీదాకూడా చాలాకోపమొచ్చింది. ఇకనడవకుండా అక్కడ నిలిచిపోయాను. కారుకూడా నిలిచిపోయింది.

"ఇంత మర్యాదహీనంగా ప్రవర్తించడం చాలాతప్పు." అని ఆకారులోవున్న వ్యక్తివైపుచూసి తీక్షణంగా అన్నాను.

'నాపరిస్థితి గమనించకపోవడంవల్ల అలాఅంటున్నావు.' అని అతన్నాడు.

'మీపరిస్థితి జోలి ఎవరికిగావాలి?' అనినేను మరింత తీక్షణంగాఅన్నాను.

"నీతో మాట్లాడదామని ఉదయంనుంచి ఇప్పటివరకూ భోజమయినా చెయ్యకుండా—కాఫీఅయినా పుచ్చుకోకుండా—మీ మిషనుకొట్టుదగ్గర అల్లాగే వుండిపోయాను నువ్వు చూడలేదూ?" అని అతను తిరిగి నన్నడిగాడు.

"అలా వుండమన్నా దెవరు?" అని నేను తిరిగి ధైర్యంగా అడుగుతే-

"నీముఖంలో వున్న పరిబలకోక్తి ఏదో నన్నాకర్షించి మరింది. నీలో వున్న అందానికి నేను దాసుణ్ణయిపోయాను నీతో మాట్లాడి. నీఉద్దేశము తెలుసుకోనేవరకూ నేను గొంతుకలో మంచినీళ్ళయినా పోసుకోదల్చుకోలేదు. అందువల్లనే కళ్ళెంతగా లోతుకు దించుకొనిపోయినాయో చూడు—మాట ఎంత తడబడుతూందో విను. ముఖమెంత వాడిపోయిందో తెలుసును- ఆ జాలిలేదా?" అని అతను అంటూ వుంటే నేను అతనికళ్ళ వంక చూశాను. అతను చెప్పినట్లే ఏమీ అబద్ధంలేదు అతనికళ్ళు లోతుకు దిగిపోయినట్లు-ముఖం వాడిపోయినట్లు- మాట తడబడుతూ వున్నట్లు నిజమే అప్పుడతన్ని చూసిన నాకు మనసు కరిగింది. జాలేసింది. అప్పుడే గాదుగదా అతనిని చెప్పినట్లు నామూలంగా ఒకప్రాణి హింసను పొందటమును చూసి భరించలేక గుణానాది.

"నాతో మాట్లాడవలసిన అంతటి ముఖ్యమైన పని మీకేముంది?" అని నేనడిగాను

"ఉంది-" అని అతను తిరిగి సమాధానం చెప్పాడు.

"ఏమిటో చెప్పండి-" అని నేను

"మీయిల్లెక్కడ?" అతను.

"ఒక మైలుదూరంలో వుంది" నేను

"ఇంటిదగ్గర స్థిమితంగా మాట్లాడాలని నావుద్దేశం-" అతను

"నేను ముందునడుస్తాను మీరు తరువాత వస్తారా?" నేను.

"అలా యెందుకూ? కారు వెనకసీటులో కూర్చుంటే ఐదునిమిషాల్లో మాయిల్లు చేరుకోవచ్చునుగా!" అతను.

నేనోసారి నాలుగువయిపులా చూశాను. ఎరిగివున్న వాళ్ళవరూ అప్పుడామార్గాన నడవకపోవడంవల్ల, నేను వెంటనే కారులోఎక్కి కూర్చున్నాను. అతడు స్టార్టుచేసి కారును నడుపుతున్నాడు మార్గములో యిద్దరమూ కూడా మాట్లాడలేదు. అతనెవరు? నాతో మాట్లాడడానికి

తవరకూ వేచివుండవలసిన అవసర మితని కేమివచ్చిందా అని నాలోనేను అనేకవిధాల ఆలోచించాను. కాని నాకేమీ తెలిసిందిగాదు. అతన్ని అంతకుముందెప్పుడూ చూసినట్లయినా గుర్తులేదు. ఏమయినా యింటికితీసుకువెళ్ళి ఈయినతో మాట్లాడినంతమాత్రాన ప్రమాదమేమీ లేదుగదా అని వూరుకున్నాను. మరికొంతసేపటికి ఆకారు నేనుండే బసదగ్గర ఆగింది.

— —

౪

అర—నాలుగయినట్లుంది స్టుడియోకి వెళ్ళిపోదామా?

రేణు—అబ్బా! వెడదాములెద్దు! చెప్పేసంగతిని పూర్తిగా చెప్పు. ఆకొత్త మనిషిని ఇంటికి తీసుకెళ్ళి—అందులోనూ చీకటి-ఒంటిపాటు-నీకంతటి ధైర్య మెక్కడనుంచి వచ్చిందీ! భయమెయ్యలేదూ అరవిందా?

అర—నాకప్పుడు భయమెయ్యలేదు. తిండీ తిప్పలూ లేకుండా, ఉదయం మొదలుకొని సాయంకాలంవరకూ నాతో మాట్లాడాలని వేచివున్న అతన్నిచూస్తే నాకప్పుడు భయమేలేదు సరిగదా చాలా జాలికలిగింది ఆకొత్త మనిషి నాతో రహస్యంగా మాట్లాడదలచుకొన్న విషయమేమిటో వినాలన్న కుతూహలం నాకూకలిగింది. అతని ముఖభావాలను బట్టి-మాటలనుబట్టి వంచకుడిలాగున నాకు కనుపించలేదు. ఆలాకనిపిస్తే, ఆరోడ్డుమీదనే, నలుగురనూపిలచి తగినట్లుగా అతనికిబుద్ధిచెప్పి చేదాన్ని.

రేణు—ఊఁ! తరువాత ఏంజరిగిందో చెప్పు.

అర—తరువాత మేమిద్దరమూ కారుదిగాము. నేను గదితలుపు తాళంతీసి, అతన్ని లోపలకు తీసుకెళ్ళి ఒకకుర్చీలో కూర్చోనియమించాను. అతనికెదురుగా నేను మరియొక కుర్చీలో కూర్చున్నాను. అప్పుడు మాయిద్దరకూ ఈవిధంగా సంభాషణ జరిగింది.

"నీపేరు?" అతను.

" అరవింద " నేను.

" నీకు తలిదండ్రులు లేరా? " అతను.

" నేనొక అనాధబాలికను " నేను.

" ఆమిషనుకొట్టులో నీకు పనా? " అతను.

" అవును. " నేను.

" జీతమెంత? " అతను.

" పదిహేను " నేను

" నీకు వివాహమయిందా? " అతను

" లేదు " నేను

" కులమెవరు? " అతను

" బ్రాహ్మణులము "

నేనలా చెప్పినప్పుడు అతనొక వేడినిట్టూర్పును విడిచాడు.

" మీదేవూరు? "

" కలకత్తా. " అతను

" మీపేరు? " నేను

" బెర్జీ! " అతను

" కలకత్తాలో మీకే పః? "

" నాకు స్టుడియోవుంది " అతను

" ఈవూరు మీరెందుకొచ్చారు? " నేను

" రాజుగారితో పనివుండి వచ్చాను "

" మీరు నాతో మాట్లాడవలసిన విషయమేమిటీ? " నేను

" ఇంకెందుకూ? నాకోరిక అందని ద్రాక్షపండయింది. నాశ్రమ అంతా వృధాఅయింది. నే సత్యున్నత ఆనందసౌధం మీదనుంచి క్రిందికి త్రోయబడ్డాను. ఇంకెందుకు చెప్పడం? " అని అతను చిన్నబుచ్చుకొన్న ముఖంతో అంటుంటే నాకు మరింత జాలి కలగడం మొదలుపెట్టింది

" అంత నిరుత్సాహంగా యెందుకు మాట్లాడుతున్నారు? ' నేను

" చెప్పడానికి నోరురావడంలేదు " అతను,

" మిమ్మల్ని చూస్తే నాకు చాలా జాలికలుగుతుంది. " నేను

" నిజమేనా? " అతను.

" ముమ్మాటికీ నిజం " నేను.

" అయితే కొంతవరకూ నాజన్మ సార్థకమయింది. " అతను

" మీరు చెప్పదలచుకొన్న దేమిటో త్వరగా చెప్పండి. " నేను

" చెప్పమంటావా? " అతను.

" త్వరగా చెప్పండి. " నేను.

" నువ్వేమయినా అనుకొంటావేమో! "

" ఏమీ అనుకోను చెప్పండి. " నేను.

" నేనొక ఆశపాతకుడనుగా భావిస్తావునువ్వు. " అతను.

" భావించను. చెప్పమన్నానుగా "

నే నలాగున అతన్ని వూరికే అడుగుతున్నానేగాని, అతని మనోభిప్రాయం నాకు తెలియకగాదు. అతను నన్ను ప్రేమించివుంటాడనీ—నేను బ్రాహ్మణకన్యను—అతను బెంగాలీయువకుడూ అవడంవల్ల, అతనికోరిక నెరవేరదేమో అన్న ఉద్దేశముతో అతడు మాట్లాడుతున్న విషయమును నేను గమనించకపోలేదు.

" చెప్పమన్నావా అరవిందా? "

" చెప్పండి సందేహమెందుకు? "

" నీ అపురూపసౌందర్యాన్ని చూసి, నేను ముగ్ధుడయినాను. అరవిందా! నువ్వు మిషనుకోటుదగ్గరనుంచి యింటికి వెళుతున్నావు-నేను రాజాగారినిచూసి తిరిగి బసలోకి వెళుతున్నాను. అప్పుడు నీరేఖలు నాహృదయం శాశ్వతంగా హత్తుకొనిపోయినాయి. నానిండుహృదయాన్ని ఇవ్వుడు నీపాదార్పణ చేస్తున్నాను. నువ్వుదానికి స్వీకరించినా చెల్లుతుంది. ' అని అతను ఉద్రేకంగా చెబుతుంటే—

" మీకింతవరకూ వివాహం కాలేదా? " అని అడిగాను.

"నామనసు నాకర్షించుకోగల కన్యలింతవరకూ నువ్వుతప్పఇంకెవ్వరూ కనుపించలేదు." అని అతడన్నాడు.

"అంతగా మెచ్చదగినది నాలో మాత్రమేముందీ?" అనిఅడుగుతే

"ఆవిషయం నిన్ను సృష్టించిన భగవంతునికి మాత్రమే తెలియాలి." అని అతనన్నాడు.

నాకు నవ్వొచ్చింది.

"మీకేమీ తెలియదూ?" అని నేనడిగాను.

"ఏమీ తెలియదు. నిన్నూ, నిన్ను సృష్టించిన భగవంతుణ్ని ఆరాధించుకోవడంతప్ప నాకింకేమీలేదు." అని అతను ఒప్పుకొన్నాడు.

"అయితే మీరిప్పుడు నన్నేమి చెయ్యమంటారూ!" అనినేనడిగాను

"ఏమిచేయడానికీ నీమీద నాకధికారంలేదు. నానిందుహృదయాన్ని నీకు సమర్పించుకొన్నాను, దానినినువ్వు స్వీకరించినా తృణీకరించినా చెల్లుతుందని నీతో యింతకుముందే చెప్పానుగదా!" అని అతనన్నాడు.

"అన్యకులస్థులమయిన మనమిద్దరకూ ప్రేమఎలాకుదురుతుందీ?" అని నేనన్నాను.

"అయ్యో! పవిత్రప్రేమకు కులభేదము లెక్కడివి అరవిందా? నీఅంతరాత్మకు నమ్మకమయితే—ఏసాంఘిక సూత్రమూ—ఏకులకట్టుబాటు కూడా మనలను వేరుచెయ్యలేదు." అని అతనంటే—

'మీప్రేమను తృణీకరించడానికి నాకు నోరురావడంలేదు' అనినేనన్నాను

'అరవిందా! నీమాటలు నాచెవుల్లో అమృతమును కురిపిస్తున్నాయి. నాశ్రమఫలించింది. నాకోరికనెరవేరింది' అని తనఆనందాన్ని వెలిబుచ్చాడు

"నేను పెద్దలులేని స్వతంత్రురాలనుగాబట్టి ఇలాధైర్యంగా చెప్పగలుగుతున్నాను." అని నేనంటే—

'అరవిందా! సౌందర్యమయిన నీముఖచంద్రుడిలాగునే—నీహృదయంకూడా అతివిశాలమయినదని నేను గ్రహించుకోగలుగుతున్నాను.' అని అతనన్నాడు.

"మనమిద్దరమూ కలుసుకొన్న వేళావిశేషమే నాచేత ఆమాట
గి౦ది. అని నేనన్నాను.

... మొదటిసారి కలుసుకొన్నప్పుడు జరిగిన విష
యం. ఇది జరిగిన అనంతరం, బెనర్జీ తనపని అయిపోయినప్పటికీకూడా న
న్ను గురించి, మరో వారంరోజుల్లవరకూ పిఠాపురంలోనేవుండి పోయినా
డు. అనుదినమూ సాయంకాలం మప్పుడు నాగదికి వస్తూవుండేవాడునేను
... ... కిస్తుండేవాన్ని. అతన్ని నేనెందుకు ప్రేమించానో ఇప్పటికీ చె
... అందంచూడలేదు. సిరిచూడలేదు. అతనిఆస్తిపాస్తులను
గురించి, మీరు చెప్పుకోవడమేతప్ప మాకెంతడబ్బుందో ఎన్ని భూములు
న్నాయో నాకీనాటివరకూ తెలియదు. ఆయనప్పుడు చెప్పనూలేదు. నేను
అడగనూలేదు. ఆవారంరోజులలోనే మాయిద్దరకూ ఎన్నోసంవత్సరాలు
పాతస్నేహంలాగున ప్రేమదృఢపడిపోయింది. ఒక్కరోజు అతన్ని చూడ
కుండానేను నన్నుచూడకుండా అతనూ వుండలేకపోయేవాళ్ళము. ఇద్దర
మూకలసి అతనికారులో షికార్లకూ—సినీమాలకూ వెడుతూండేవాళ్ళం
మావెనుక సంఘమూప్రజలూ ఏమిఅనుకొంటున్నారో వినడానికయినా
నేను లెక్కచెయ్యలేదు. ఈవిధంగా వారంరోజులు గడచిన అనంతరం తి
రిగివస్తానని చెప్పి బెనర్జీ ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయినాడు నెలరోజులవరకూ నా
కంటికి కనుపించలేదు. అందువల్ల అతను చెప్పినమాటలన్నీ బూటకములు
అతను నన్ను వంచనచేశాడనీ-అభిప్రాయపడ్డాను. అనవసరంగా హృద
యాన్నివిప్పి అతనిదగ్గర నిష్కల్మషంగా ప్రవర్తించానేఅని విచారించాను
అప్పు డంతచనువుగా మసలుతూ—నాదగ్గరకు వస్తూ పోతూవున్న
మీతోనయినా ఈవిషయం చెప్పలేదు. చెబుతే నా తెలివితక్కువను విని
నవ్వుతావేమోనని భయపడ్డాడు. జరిగిపోయిన ఈపనికి నాలోనేనే కుమి
లి కుళ్ళి ఏడ్చానుగాని ఎవరికీ చెప్పలేదు. ఒక నెలగడచిన అనంతరం బెన
ర్జి తిరిగివచ్చాడు. అప్పుడు పోయినప్రాణాలు తిరిగి వచ్చినట్లయింది. ఏ
వో తొందరపనులు వుండడంవల్ల అంతకాలంవరకూ రాలేకపోయినానని

చెప్పి అతనునన్ను క్షమార్పణ వేడుకొన్నాడు- దరిమిలాను నావివాహ విషయమునుకూడా అతనేతలపెట్టి మరిరెండు మాసాలవరకూ నాతో పిఠాపురంలోనే వుండిపోయినాడు. అప్పటినుంచీకూడా నేను బెనర్జిని ప్రే మించినట్లు మేమిద్దరము వివాహమాడబోతూవున్నట్లు మీాఅందరకూ తెలిసింది. తరువాత వివాహం జరగడం మొదలుగాగల విషయాలన్నింటినీ నువ్వేస్వయంగా యెరుగుదువుగాబట్టి వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

అని అరవింద తన ప్రేమగాధనంతనూ రేణుకతో చెప్పింది.

రేణు—అయితే నువ్వు బెనర్జీని అందుకోసం ప్రేమించలేదన్న విషయం నాకుతెలుసు కాని ద్రవ్యవంతుడుగదా అని ఆలోచించి వివాహం చేసుకొన్నావేమోఅని నీవివాహ సమయంలో నేనూ మా తాతయ్యా కూడా అనుకున్నాము.

అర—భగవంతుడితోడు రేణుకా! డబ్బుకోసమూసించి నేను అతన్ని ప్రేమించలేదు. అతని స్థితిగతులు తెలుసుకొనే నేనాతన్ని ప్రేమించానా? ఈవరకూ అతని స్థితిగతులు నాకు తెలియవని చెబుతేనమ్మవూ! బెనర్జీ యిప్పుడున్నటువంటి శ్రీమంతులుగాక ఒక బికారిఅయినప్పటికీ నేనతన్ని ప్రేమించి వివాహం చేసుకొనేదాన్నే. అందుకు కారణమేమిటో నాకు తెలియదు. అతని మంచిగుణాలే, నన్నాతనికి దాసురాలి చేశాయేమోనని నేనొక్కొక్కప్పుడనుకొంటూ వుంటాను.

రేణు—కావచ్చును. ఇంక స్టేషనుకు పోదామా?

అర—చెప్పినదంతావిని ఇప్పుడిలా అంటున్నావా?

రేణు—అయ్యో! ఇప్పుడు నేనేమన్నాను అరవిందా! స్టేషనుకు వెళదామని యింతకుముందే అనుకున్నాము గాబట్టి తిరిగి జ్ఞాపకంచేశాను. పోనీ మానేదామా?

అర—వెళితే వెళదాములెద్దు! ఇంకా కాస్సేపుండి జరిగిపోయిన ఈసంగతులన్నీ తల్చుకొంటే నాకదేదో కలలా కనిపిస్తుంటాయొక్కొక్కప్పుడు. నేనొక దిక్కుమాలిన అనాధ నవడమేమిటి? వివాహ

పుట్టుకొని పొట్టపోషించుకోవడ మేమిటి? నాతాహతకు మించిన లక్షాధికారిఅయిన ఈబెనర్జిని వివాహంచేసుకొని, కాపురం చేయడమేమిటి.

రేణు—అంతా దైవికం. మనలో యేముంది అరవిందా?

అర—నీకు అవసరమయినంత కట్నమునుయిచ్చి తగినవరుణ్ని తీసుకురావాలని నాభర్త ఉత్సాహపడుతున్నాడు. నీవివాహం నిమిత్తం మయిదారు వేలవరకూ ఖర్చుపెట్టడానికి వారు నిశ్చయం చేసుకొన్నారు

రేణు—ఆఁ! మరేయిప్పుడు నాపెళ్ళికేం తొందరొచ్చింది మధ్య మధ్య నువ్విటువంటి కొంటెమాటలే ఆడుతుంటావు.

అర—తొందరగాదూ?వివాహం చేసుకోకుండా ఇలా యెంతకాలముంటావు రేణుకా! మీతాతయ్య నీపెళ్ళినిగురించేకదా బెంగపెట్టుకొనివున్నాడు ఆవృద్ధుడితో చెప్పకుండా నిన్నాతనినుంచి వేరుపరచి తీసుకొచ్చినందు కేమాత్రమయినా నిరవాకం చేయకపోతే యెలాగు? తెరచాటునున్నాడా పెళ్ళికొడుకెవరో త్వరగా బయటపడితే బాగుండును. నీకెటువంటిభర్త కావాలి రేణుకా? అందమయినవాడు కావాలిగదూ?

రేణు—అబ్బా!పోనిద్దు! ఆకబురుచెప్పి—ఈకబురుచెప్పి చివరకునాపెళ్ళి సంభాషణలోకి దింపావేమిటీ?

అర—అవును చివరకదే కావలసిందిమరి నాకు జరుగవలసిన ముద్దుముచ్చటలన్నీ జరిగిపోయినాయి. ఇక నీముద్దు ముచ్చటలనే మేమూ మీతాతగారూ కూడా చూడాలనుకుంది.

రేణు—పోనిద్దమ్మా యింకవూరుకో.

అర—ఎంత అందమయిన వాడొస్తాడోయేమో నీకుగాని. బెనర్జీనంటి భర్త వస్తే పెళ్ళిచేసుకుంటావా రేణుకా?

రేణు—నేను మాట్లాడను.

అర—అవును ఎందుకు మాట్లాడతావూ? ఆటువంటి అనాకారి భర్త దొరుకుతే ముఃఖంమీద ఉమ్మేస్తావు. ఆవిషయం నాకుతెలుసు. అందుకనే అందమయిన భర్తను చూడమని మీబావతో చెబుతున్నాను.

రేణు—అవ్వూసుఇంక ఒదిలెయ్యి అరవిందా! నుదుటరాత ఎలా వుంటే అలాజరుగుతుంది. దానికి మనం కర్తలమా యేమిటి?

అర.—ఓయబ్బో! ఈ వేదాంత మెంతకాలంనుంచీ?

రేణు—ఇంక స్టుడియోకి వెడదాం నడవో! జడలువేసుకోవడము ముస్తాబుకావడము—ఇంకా బోలెడంత ఆలస్యముంది. బొత్తుగా చీకటి పడి పోయిన తరువాతనా యేమిటి వెళ్ళడం? ఇప్పుడువెడితే, తిరిగి బావతో కలసి కారుమీద యింటి కొచ్చెయ్యవచ్చు.

అర—అయితే త్వరగా త్వరగా తలదువ్వి జడఅల్లుకో ఈలోపుగా నేనూ తయారవుతాను. కుర్రాడింతకుముందే మల్లిపూలు[illegible]జిపూలూకోసి డ్రాయరుమీద పోశాడు. అని అంటూ అరవింద ఒకగదిలోకి వెళ్ళబోతుంది. రేణుక జడనువిప్పి దువ్వెన్నకోసం మరోగదిలో కెళ్ళింది. ఇంతలో ఎర్రబైసికిలుమీదవచ్చిన ఒక పోష్టుజవాను వీధిలో కేకవెయ్యడంతోనే, అరవింద వాకిట్లోకివెళ్ళి అతనిచ్చిన టెలిగ్రాము నందుకొని, ఒకకాగితంమీద సంతకంచేసి ఈయగా పోష్టుజవాను వెళ్ళిపోయినాడు.

"టెలిగ్రా మొచ్చిందో—" అని అంటూ అరవింద ఆకవరును పట్టుకొని—రేణుక ఉన్నగదిలోకి వెళ్ళింది.

"ఎక్కడనుంచి—త్వరగా విప్పిచదువు-" అని రేణుకఅంటే.

"ఉండు. ఇంక ఈవేళకు మనం స్టుడియోకి వెళ్ళడంపడదు. మా బావగారికి కారు తీసుకెళ్ళమని డ్రైవరుతో చెప్పివస్తాను." అనిచెప్పి అరవింద ఆకవరును పట్టుకొని వీధిలోకెళ్ళి తిరిగివచ్చి—

"ఒకవేళ మీతాతయ్య దగ్గరనుంచేమోఅని టెలిగ్రాం ఇలాచదివింది."

౫

"నీఉత్తరం అందినది. నీకు నాఆశీర్వచనాలు, తాతయ్య."
అని టెలిగ్రామును చదవడం పూర్తిచేసిన అరవింద సంతోషంతో అంది.

అర—ఇంకేం మీతాతయ్యదగ్గరనుంచే వచ్చింది టెలిగ్రాం.

రేణు-ఉత్తరమైతే త్వరగా అందదని టెలిగ్రాం నిచ్చాడుకాబోలు.

అర—అవునుమరి. ఆయనదగ్గరనుంచి వార్త వచ్చేవరకూ నీమనస్సుకు స్థిమిత ముండదనీ రాశావుగా? మీ తాతయ్యకు నీయందెటువంటి వాత్సల్యముందో ఈటెలిగ్రామే చెబుతూంది.

రేణు—ఆయనతో చెప్పకుండా నీతో యిలావచ్చేసినందుకు నా ముఖము నాయన జన్మజన్మాలకూ చూడడని నేనెంతగానయినా భయపడ్డాను. ఈటెలిగ్రాములో నాభయం తీరిపోయింది. నాగుండెలు వేగంగా కొట్టుకోవడమూ లేదు. ఆయన ఈటెలిగ్రాము నిచ్చేసి వూరుకుంటారా వెంటనే ఉత్తరమునుకూడా వ్రాస్తారంటావా అరవిందా?

అర-అయ్యో! ఉత్తరమును వ్రాయరుమరీ! నీహృదయారాటాన్ని జరుగుగా తగ్గించాలనే వుద్దేశంతో ముందుగా ఆయన ఈటెలిగ్రామునిచ్చారు. రేపో యెల్లుండో ఆయనదగ్గరనుంచి ఉత్తరంకూడా వస్తుంది.

రేణు—ఆయన నాయెడల క్రోధమునే గలిగివున్నారో—తొల్లిటి వాత్సల్యమునే కలిగివున్నారో వారు రాయబోయే ఉత్తరాన్ని బట్టి సులువుగా తెలుసుకోవచ్చు.

అర—అంతవరకూ యెందుకూ? ఆయన ఉదారబుద్ధి ఈటెలిగ్రామువల్లనే తెలుస్తుంది. నువ్వుగావించిన పనికి ఆయన క్రోధమునే ఇచ్చివుండరు ఒకవేళ ఇచ్చినప్పటికీ ఈధ్వని వుండదు.

"నీకు నాశీర్వచనములు." అని ఆయన నిండుహృదయంతో నిన్నాశీర్వచరిస్తూ వున్నప్పుడు నువ్వు ఏఅంభిప్రాయము నెందుకుపడాలి నువ్వుతలచినట్లుగా ఆయన నువ్విలా చెప్పకుండా వచ్చేసినందుకు మొదట ఏమాత్రమయినా క్రోధమును కలిగివున్నప్పటికీ—నీఉత్తరమును చూడగానే ఆయన లేతహృదయం పూర్తిగా ద్రవించివుంటుందని చెప్పవచ్చును

రేణు-మా చెల్లాయి దొడ్డమ్మ యింకా పిఠాపురం మొచ్చిందో లేదో కాకపోయినట్లయితే తాతయ్య హోటలు మెతుకులు తినాలి ఆయనకసలే పళ్ళులేవు ఆ మెతుకు వంటి హోటలు మెతుకుల తిని ఏమియిబ్బందిపడుతున్నా

డో ఏమిా! చెల్లాయమ్మకు వెంటనే ఉత్తరం రాసి, ఆమెను రప్పించవలసిం దనికూడా ఉత్తరంలో రాశాను. మా తాతయ్య ఉత్తరము చూడగానే ఆవిడవచ్చిందో లేక కూతుర్ని విడిచిపెట్టి రాలేక అక్కడనే వుండిపోయి నదో! ఆయనదగ్గరనుంచి ఉత్తరమొచ్చేవరకు ఇటువంటివివరాలే తెలియవు

అర—అక్కర్లేదు. రేణుకా! నువ్వు అటువంటి ఆదుర్దాలేమిా పెట్టుకోకు. కొద్దిరోజుల్లో అంటేనీకు ఏదయినా సంబంధం ఏర్పడ్డాక, మిా తాతయ్యగారినికూడా యిక్కడకే రప్పిద్దాములే.

రేణు—నువ్వటువంటి ఉదారగుణ సంపన్నురాలవే అరవిందా! అందుకేమిా సందేహంలేదు. కాని మా తాతయ్యకు నేనంటే అమితవా త్సల్యం. చిన్నప్పుడే తల్లితండ్రీకూడాపోతే కనురెప్పల్లో గట్టుకొని పెంచాడు. నాకోసమే తానింతవరకూ బ్రతుకుతున్నాడని చెబుతూవుండేవాడు. తగినంత కట్నమునిచ్చి నాకు పెళ్ళిచెయ్యలేకపోతినిగదాఅని కుమిలికుమి లి దుఃఖించేవాడు సప్తజన్మాలెత్తినా మా తాతయ్యలాంటి తాతయ్య నాకు దొరుకుతాడా అరవిందా? మనయిద్దరకూ వుండేస్నేహం కొద్దీ-ని న్నువిడిచివుండలేక నీమాటతోసాయ్యలేక తాతయ్యతో చెప్పకుండాఇలా వచ్చేశానేగాని, లేకపోతే తాతయ్యను విడిచివస్తానా? కురరితనంకొద్దీ ఇ లాచేసివుంటా ననుకొని ఆయన నాయెడల యెప్పటివాత్సల్యమునే చూ పుతున్నాడు. ఈవేళ నిద్దరలేవగానే నీముఖమునే చూశాను అరవిందా! అందుకనే యింతటి చల్లనికబురు నా చెవుల్లోపడింది.

అర— అదో పిచ్చినమ్మకం. సరిలే ఏదయితేనేం? ఇప్పటికయినా నీ మనస్సు కుదుటపడింది. నాకదేపదివేలు మిా తాతయ్యదగ్గరనుంచి ఉ రుములేవడతాయో-పిడుగులే పడతాయోనని హడిలిపోతూవున్నావు.యి ప్పటినుంచిఅయినా కడుపునిండా అన్నంతిని ఖులాసాగావుండు.

రేణు—నీతో వున్న నాకు ఖులాసాగాక ఏముంది అరవిందా?

అర—ఈమాటలన్నీ యింతకుముం దెక్కడికి వెళ్ళాయి. తాతయ్య గారితో చెప్పకుండా వచ్చేశాను, వేళకు తిండితినకుండా-కాఫీ తాక్కుండా

ఓమూల కూర్చునేదానవు ఖన్నురాలనై.

రేణు—ఆం! అంతా బడాయిలెద్దు.

అర-నువ్వు వెయ్యిచెప్పు—లక్ష చెప్పు. ఈటెలిగ్రాము వచ్చినప్పుడు వి కసించినట్లుగా నీముఖ మింతకుముందెప్పుడూ వికసించి వుండలేదు.

రేణు—పోనీ నువ్వలాగే అనుకో.

వారిద్దరూ అలా మాట్లాడుతుండగా ఇంతలో వీదిలో కారుఆగిన చప్పుడయింది.

అం—అరుగో! మీబావగారుకూడా వచ్చేరల్లేవుంది. నామాట అబద్ధమయితే వారిచేతకూడా అనిపిస్తానుండు.

బెనర్జి కారుదిగి లోపలకొచ్చి తలమీదనున్న హేటునుతీసి, సావి ట్లో నిశ్చలంగా కూర్చొనివున్న అరవిందముఖంలోకొకసారి రేణుకము ఖంలోకొకసారి చూచి, బూటులేసులను విప్పుకుంటూ అక్కడనేవున్న ఒక పేముకుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

అర—ఏమండీ! ఒకమారు రేణుక ముఖంలోకి చూడండి.

బెన—(చూచి) చూశాను. ఏం?

అర—ఇంతకుముందు రేణుక ముఖానికీ-ఇప్పటి రేణుముఖానికీ ఏమయినా తేడావున్నట్లుగా తోస్తుందా?

బెన-ఆం! రోజూకంటే ఈవేళ రేణుముఖం మంచిఖులాసాగా వున్నట్లుంది.

అర—(నవ్వుతూ) విన్నావా రేణుకా! మీబావ ఏమంటున్నా రూ? నేనామాటలను అయున్నా అనమన్నానా చెప్పు.

బెన—ఏమిటి విశేషం?

అర-తాతయ్యగారి దగ్గరనుంచి టెలిగ్రామొచ్చింది. అనిఅంటూ అరవింద బల్లమీదవున్న టెలిగ్రాం కాగితాన్ని భర్తకందించింది.

బెన—(చదివి) ఓ! ఇదాసంగతీ! ఇంకేం! ఈవేళ మనఅందరకూ టీపార్టీ అన్నమాట తాతగారిదగ్గరనుంచి ఎటువంటి ఉత్తరమొస్తుందో అనీ, పెనుగాలి కల్లాడే సనసతీగలాగ ఒణికిపోతుందిసిల్ల.

అర-ఈరోజుతో ఆమెతోపాటు మనకూడా హృదయభారంతగ్గింది

బెన—గాకపోతే నీకిదేంవని అరవిందా! మీయిద్దరకూ ఎంతటిస్నేహమయినా వుండుగాక! చిన్నప్పటినుంచీపెంచి, పెద్దదానినిగాజేసి, అల్లారుముద్దుగాను—అతిగారాబంగా చెంచుకొంటున్న తాతగారితో చెప్పనయినా చెప్పకుండా రేణుకనీవిధంగా తీసుకొచ్చెయ్యడం మంచిపనా?

అర—(నవ్వుతూ) ఏమో కొత్త కాపురము-కొత్త మొగుడూను. రేణుకవంటి స్నేహితురాలయినా దగ్గరలేకపోతే ఏం ప్రమాదమొచ్చేదో!

బెన—ఎంత తెలివిగా మాట్లాడావూ? ఆవృద్ధుడు సద్ధర్ముడుగాబట్టి సరిపోయింది. లేకపోతె మీరుగావించిన ఈతొందపాటు కార్యానికి మరొకరయితే ముఖమయినా చూశావారా?

అర—ఇకచాల్లెండి. ఇంకెప్పుడూ యిటువంటి తీర్పులు చెప్పబోకండి. మేమెంత కానిపనిని దేనినీచేయలేదు. ఇద్దరమూ చిన్నప్పటినుంచీ చదువుకొన్న ప్రాణస్నేహితులముగాబట్టి-ఒకళ్ళనువిడిచి మరొకళ్ళ ముండలేకపోయినాము. అప్పటికీ రేవతి నాతో ఇలావస్తానని తాతగారిని ముందుగా అడిగింది. ఆయన ఆమెయందు తనకుండే వాత్సల్యంకొద్దీ—వెళ్ళడానికి వొప్పుకోలేదు. అందుకని మేమిలాచేశాము. దీనినొక కానిపనిగా ఎంచి మీరుచెప్పనక్కరలేదు. ఇకవూరుకోండి చాలు.

బెన-కోప్పడకండి-యింకవూరుకొంటాను. ఆభార్యభర్తలయొక్క రసవత్తరమైన సంభాషణను రేణుక ఎంతోఉత్సాహంతో వింటూంది.

అర—ఈమాటల కన్నింటికీ యేంగాని, రేణుకకు సంబంధంచూడమని రోజు పోరుతున్నాను. ఇంకా ఎక్కడా చూడలేదా యేమిటి?

బెన—ఆఁ! జ్ఞాపకమొచ్చింది. నిన్నటిరోజున గోదావరిజిల్లానుంచి, మన స్టుడియోకు ఒకయువకుడొచ్చాడు. అతనిపేరు వెంకటేశం. గొప్ప నటకుడు—గాయకుడూ కూడాను. చాలా అందంగా వుంటాడు. ఫిలిములో వేషాలువేయడంవల్ల అతను నెలకు రెండుమూడువందలు సంపాదిస్తాడు. మనిషికూడా చాలా అందంగా వుంటాడు. రేణుకసౌందర్యాన్ని కత

నెంతమాత్రమూ తీసిపోదు.

అర—అతనికింకా వివాహం కాలేదా యేమిటి?

బెన—లేదు'

అర—అతను మనరేణుకను చేసుకుంటాడేమో అడిగారా?

బెన—తప్పక చేసుకుంటాడు. అతనికి నావల్ల చాలా ఉపకారాలు జరుగవలసివున్నాయి. అందువల్ల నేనెలాచెబితే అల్లాగేవింటాడు.

అర—అయితే అతన్నొకసారి చూపిస్తారా?

బెన—అల్లాగే

అర—రేపు స్టుడియోకి వెళదామంటారా?

బెన-అక్కర్లే నే అతన్నే మనింటికి తీసుకొస్తా. చూసి మాట్లాడండి.

అర—రేపు యెప్పుడు తీసుకొస్తారు?

బెన—సాయంకాలం నాలుగుగంటలకు తీసుకొస్తాను.

అర—తప్పక తీసుకొస్తారా?

బెన—తప్పక తీసుకొస్తాను. అతడు మనరేణుకను చూశాడంటే తప్పక వివాహం చేసుకొంటాడు.

అర-రేపు 4 గంటలకు రేణుకను ముస్తాబుచేసి అట్టేపెడతానయితే.

బెన—సరే.

అర—తీరా ముస్తాబయినతరువాత మీరాతన్ని తీసుకురాకపోతే నిరుత్సాహం పడవలసి వస్తుందిసుమండీ! మీరు మామూలు ప్రకారం కబురు చెప్పారంటే పనికిరాదు.

బెన—లేదు—తప్పక తీసుకొస్తాను.

అర—అతను రేణుకను పెళ్ళిచేసుకోవడానికి ఒప్పుకొంటాడన్న ధైర్యముందా మీకు?

బెన—నీకా గొడవంతా యెందుకూ చూసి నచ్చాడో లేదో మాత్రం నాకు చెప్పు. అంతే తరవాత అతన్ని ఒప్పించేపూచీ నాదిసరా?

అర-ఊఁ! కానీయండి. ఇంతాచేస్తే అతను రేణుకకు నచ్చుతాడో నచ్చడో

బెన—వచ్చుతాడన్న ధైర్యంనాకుంది. అని వారు మాట్లాడుకొంటుండగా గుమ్మంలోకొచ్చిన ఒక మెద్రాసు అయ్యరు—

"అమ్మా! చీరలు బలే గొప్పరకాలున్నాయి. దేవికారాణీ చీరలు-మాలపిల్లచీరలు-శాంతాఆప్టేచీరలు-ఇంకా-ఇంకా-చాలా రకాలున్నాయి." అని కూడావున్న కూలిమనిషి నెత్తిమీద ట్రింకుపెట్టెను దించుతూ అన్నాడు.

"సినీమాస్టార్ల పేర్లన్నీ చీరలమీద కెక్కాయా యేమిటి?"అని బెనర్జీ పకపక నవ్వాడు.

"సమయానికే వచ్చాయి ఈచీరలుకూడాను. ఏమయినా మంచిచీరలుంటే రేణుక పెళ్ళిచూపులకు కొంటాను." అన అరవింద అంటే

రేణుక యేమీ మాట్లాడలేదు.

"కొత్తచీర జమాయించి, పెళ్ళికూతుర్ని చేస్తావన్నమాట ఈ వేళ?" అని బెనర్జి అన్నాడు.

"ఇది కోయంబత్తూరుచేత, ఇది బెంగుళూరు పేటెంటు ఈసిల్కుగళ్ళచీర బహునాణ్యం" అని అంటూ అయ్యరు ట్రంకులోనుంచి ఒక్కొక్కచీరనే తీసి ఆసావిట్లోఉన్న బల్లపై వేయుడం మొదలుపెట్టాడు అరవింద ఆచీరలనన్నింటినీ నాణ్యంచేస్తూ—

"నీకు ఏచీర బాగుంది రేణుకా?" అంది.

"నాకు తెలియదు—' అని రేణుకఅంటే—

"మీకేచీర బాగుందంకే'" అని అరవింద తిరిగి బెనర్జినడుగుతే

"నేను కట్టుకొనేవాణ్నయితే చెప్పేవాణ్ని" అత డన్నాడు.

"ఎప్పుడూమీకు కొంటివేళాకోళమే మన ముగ్గురకూనచ్చినచీర తీసుకోవాలిప్పుడు." అని అరవింద అన్నది.

"ముగ్గురకూ ఒకటే నచ్చడం సాధ్యమా?"అని బెనర్జీ అడిగాడు

"చూదాం ఏమవుతుందో మూడు కాగితం ముక్కలను ముగ్గురమూ తలొకటి వ్రాచ్చుకొని ఎవరికి నచ్చిన చీరపేరు వాళ్ళకూ కాగితం

ముక్కలమీదరాసి, తరువాత మూడూ ఒకేసారి విప్పి చూదాము అందులో ఏయిద్దరు రాసినపేర్లు ఒకటవుతే ఆచీరను కొందాము-" అని అంటూ అరవింద సాదు తెల్లకాగితం ముక్కలు తీసుకొచ్చి, ఒకటి బెనర్జీకిచ్చి నచ్చిన చీరపేరు రాయమని చెప్పింది. అలాగే రేణుకకొకటిచ్చి తానొకటి పుచ్చుకొంది ముందుగా బెనర్జి ఆచీటిమీద తనకు నచ్చినపేరును రాసి, ఆచీటిని చిన్నదిగామడిచి ఆబల్లమీదపెట్టాడు. తరువాత రేణుక కూడా చీటీమీద ఏదోరాసి మడిచిపెట్టింది నవ్వుముఖంతో. చివర అరవిందకూడా తనకునచ్చిన చీరపేరును చీటీమీద రాసి బల్లమీద పెట్టింది.

"మూడుచీటీలను మీరువిప్పి అందులో ఏమిరాసివుందో చెప్పండి అయ్యవారుగారూ!" అని అరవింద బట్టలవర్తకునితో అనగా అతనదే విధముగా ఒక్కొక్కచీటీని విప్పి చదివాడు.

"గళ్ళచీర"—"గళ్ళచీర"—"గళ్ళచీర"

'ముగ్గురమూ గళ్ళచీరనే రాసేము' అని అరవింద కిలకిల నవ్వుతూ అంది.

'ఇలాముగ్గురహృదయాలుఒకటవడం చాలాచిత్రంగాఉంది' అన్నాడు బెనర్జి

"ఆగళ్ళచీర ఖరీదెంత?" అని అరవింద షాహుకారు నడిగింది.

"మూడువందలు" అని అతనుచెప్పాడు.

"ముగ్గురమూ కోరినచీర కావడంవల్లనా ఏమిటి మూడువందలు చెబుతున్నావు?" అని అరవింద అంటే—

"అమ్మా! దీనినాణ్య మటువంటిది. అంతా పట్టుతప్ప ఒక్కనూలుపోగయినా లేదు. ఈగళ్ళన్నీ అసలు వెండిజరీగాని కల్తీలేదు. బాబయ్యగారు దగ్గరవుండబట్టి ఈఖరీదు చెప్పాను. మరోచోట ఐతే ఐదువందలొస్తాయి నాకీగళ్ళచీరకు. ఈమూడువందలలోనూ మూడు రూపాయలకంటే యెక్కువగా నాకుమిగులుతే మహాలక్ష్మితోడు." అని చీరలమ్మేవాడు చీరనుతానే ప్రమాణంచేసి చెప్పాడు

"అంతమాకెందుకులే-" అని అంటూ అరవింద మూడువందల రూపాయలనుయిచ్చి చీరను తీసుకొంది. వర్తకుడు మిగిలినచీరలను తిరిగి

ట్రింకులో సర్దుకొని, ఆముగ్గురకూ నమస్కారంపెట్టి వెళ్ళిపోయినాడు.

"ఆకుపచ్చరంగు పట్టుమీద తెల్లటి వెండిజరీగళ్ళు ఎలా మిల మిల మెరసిపోతున్నాయో! ఈచీర యింతఖరీదు చేస్తుందంటారా!" అని అరవింద భర్తనడుగుతే—

"స్టుడియోలో ఒక సినీ స్టార్ దీనినే మూడువందల పాతిక రూపాయలకు కొంది." అని బెనర్జి సమాధానం చెప్పాడు.

"ఐతే మనం టోపీలో పడలేదన్నమాట?" అని అరవింద తిరిగి అంది.

"లేదు—అయ్యరు మనయింటిదగ్గర ఎక్కువధరలు చెప్పడు." అని బెనర్జి ఒప్పుకొన్నాడు.

"ఈచీరను కట్టుకొని రేణుక కాబోయే భర్తముందు నిలుచుంటే ఎలావుంటుందంటారు?" అని అరవింద భర్తనడిగింది.

"రంగడు కుచ్చులా వుంటుంది." అని అతను సమాధానం చెప్పగా అరవింద కిలకిల నవ్వింది.

'పోబావా! నీకెప్పుడు వేళాకోళమే.' అని రేణుక గుణుస్తుంటే—

'అవును రేపు నేనేపోతాను కొత్తమొగుణ్ణి కట్టుకొని' అని బెనర్జి అన్నాడు

"ఉండండి మీరుదాన్ని అట్టే వేళాకోళం చెయ్యకండి. రా రేణుకా మనం మేడమీదికి వెళ్ళిపోదాము. పసుపుబొట్టుపెట్టి చీరనుకట్టుకొని చూదువుగాని ఎలావుందో" అని అరవింద ఒకచేత్తో గళ్ళచీరను మరోచేత్తో రేణుక చెయ్యిని పట్టుకొని మేడమీదికి తీసుకెళ్ళింది.

౬

"వరుసగా మూడురోజులనుంచి కలలోకి వస్తుందిచెల్లెమ్మా!"

"రేణుకేనా అన్నయ్యా!"

"అవును చెల్లాయమ్మా! కన్ను మూసేటప్పటికల్లా కళ్ళల్లోకొ

స్తుందిపిల్ల ఎలావుందో ఏమిటో! నాతల్లి నాకళ్ళ కెప్పుడగపడుతుందో!

" నువ్వురాసిన ఉత్తరం దానికీపాటి కందేవుంటుంది. రేపో ఎల్లుండో సమాధాన మొస్తుందిలే. "

" నాతల్లి నన్ను విడిచిపెట్టిపోయి ఇప్పటి కారుమాసా లయింది. ఈఆరుమాసాల్లోనూ నాకళ్ళు కాయలుకాసి పోయినాయి. "

" ఆడపిల్లను తగిన భయభక్తులలో ఉంచక పోయినట్లయితే ఇటువంటి ముప్పులే వస్తుంటాయి మనంఅనవసరంగా దానిమీద భ్రమపెట్టుకొని వుండడమేతప్ప రేణుకఆశ మనకులేదింక. "

" అలా అంటున్నావేం చెల్లమ్మా! "

" నీకుమాత్రం తెలియని దేముందన్నయ్యా! దానిమీదవుండే మమకారంకొద్దీ అలా పాకులాడడంతప్ప వేరే ప్రయోజన మేమీలేదు. అన్యకులస్తుణ్ని వివాహంచేసుకొన్న అరవిందతో పోయిందది. పెద్దవాడయిన నీతోనయినా చెప్పకుండాను.

" కుర్రతనమంటే యేమిటిచెల్లమ్మా! "

" కుర్రతనంగాదు—పెంకితనమను. "

" తలిదండ్రులులేని పిల్లను కడుపులో పెట్టుకొని పెంచినాను. ఏమనుకున్నావు చెల్లమ్మా! "

" నాకెందుకన్నయ్యా! చిన్నప్పటినుంచీ తగిన భయభక్తుల్లో పెట్టకోవడం నీకు చేతనయిందిగాదు. ఈవేళ అన్యకులస్తుణ్ణి చేసుకొన్న అరవిందతో పోయింది. రేపు అదేయింకో అన్యకులస్తుణ్ని చేసుకుంటే అప్పుడుకూడా మనమీలాగున నోరుమూసుకొని ఊరకోవలసిందేగా! "

" అదయిన చిన్నపిల్లగాదు-అజ్ఞానురాలుగాదు. దాని బాగోగులు చూసుకొని అదిచేసుకొనేపనిని మనమెలా అడ్డుపడతాము చెల్లెమ్మా. "

" అయితే దానికోసమిలా విచారిస్తూ కుళ్ళి కృశించకముందుకు పోతే పోయిందని వూరుకోకూడదూ? "

" పెంచిన మమకారం ఊరుకోనియ్యదే చెల్లెమ్మా! అదిఎక్కడికు

వెళ్ళిపోయినా, ఏపనిచేసినా, ఆపెంచిన ప్రేమపాశం నన్ను విడిచిపెట్టదు. మొన్న మొన్నటిదాకా గుండెలమీద పడుకొని నిద్రపోయిన వాత్సల్యాన్ని చంపుకోవడ మెల్లాగు చెల్లామ్మా?

'ఇప్పటికిప్పుడే గ్రామమంతా అట్టుడికిపోయినట్లుగా ఎలా వుడికిపోయిందో నువ్వేమయినా కనిపెట్టావా?'

'ఎందుకు చెల్లమ్మా?'

'ఎందుకని యింకా మెల్లిగా అడుగుతున్నావా అన్నయ్యా! ఫలానా నవీనచంద్రంగారి మనుమరాలయిన రేణుక, కులంచెడిన అరవిందతో ఎవరితోనూ చెప్పకుండా పారిపోయిందని చెప్పుకుంటున్నారు. నవీనచంద్రం. మనుమరాలు గావించిన తప్పు పనికి హర్షించి వూరుకున్నాడు గాబట్టి అతన్ని కులంలో వెలివెయ్యవలసివుంది—అని మన సంఘంలోని ప్రజలందరూ అనుకుంటున్నారు.'

'పోనియ్యవే చెల్లమ్మా! ఈసంఘంమాటా—ప్రజలమాట—నాముందు చెప్పకు నామనుమరాలిని అయిదువేల కట్నమిస్తే నేగాని, పెళ్ళిచేసుకోనన్న ఈసంఘంలోని పెద్దమనుష్యులకు, దాని మంచిచెడ్డల మాట మాత్రం ఎందుకు గావలసి వచ్చిందీ?'

'అది సంఘాచారం రా అన్నయ్యా! ఈకట్నాల ఆచారం ఈవేళా నిన్నా వచ్చిందా? మనదగ్గర డబ్బులేదుగాబట్టి అలా అనుకుంటున్నాము మనదగ్గరే ఒకచక్కని మగపిల్లవాడుండనియ్యి—అప్పుడు మనం కట్నం పుచ్చుకోవడం మానతామా!'

'అలా అనకు చెల్లమ్మా! కట్నాల ఆచారముందిగదా అని, యింకమంచీ చెడ్డ చూడనక్కరలేదూ? ' ఉన్నకాస్త కొంపనూ అమ్మేసి, దానవచ్చిన రెండువేల రూపాయిలూ యిస్తానన్నాను లేదా-ఆకొంపనే దానవిక్రయానికి అధికారాలతో వ్రాసియిచ్చేసి, పిల్లను చేతిలోపెట్టి నమస్కారం చేస్తానంటే ఒప్పుకోగూడదూ? ఉహుం! అయిదువేలకు కానిడబ్బు తక్కువయితే పనికిరాదని పట్టుపట్టి కూర్చున్నా రందరూను. ఇది

న్యాయంగా వుందా చెల్లమ్మా?'

'పోనిద్దన్నయ్యా! యేదో అయిపోయింది.'

'పోనియ్యటానికి చేసేదేముంది చెల్లమ్మా! నన్ను నాపిల్ల నుంచి వేరు చేసిందీ సంఘమే. నాకేనాడు ఎవరయినా నేనిచ్చిన దానిని పుచ్చుకొని, వివాహం చేసుకొంటే, నాతల్లికీ నాకూ ఈవిధంగా యెడబాటు కలిగేదా? ఆదంపతులిద్దరూ చిలకా గోరింకలులాగున నాకళ్ళయెదుట మసులుతుంటే చూడామని నేనెంతగా ముచ్చటపడ్డాను? అరవిందమాత్రం ఈవర్ణాంతరవివాహం చేసుకోడానికి సంఘమే కారణంగదూ?

ఆదిక్కులేని పిల్ల, పాపం! అక్కడాయిక్కడా యాచనచేసుకొని,చదువుకొంది ఆచదువుకున్న రోజుల్లో ఆపిల్లను పెళ్ళిచేసుకోవడానికి ఏసంటి పెద్దమనిషి ఎవడయినా వచ్చాడా? అరవింద దిక్కులేనిపిల్లఅనీ అనాథపక్షిఅనీ తగినంతకట్నము నీయడానికామె తాలూకెవరూ పెద్దదిక్కులేరనీ అందరూ ఆడిపోసుకున్నారేగాని ఆమెను పెళ్ళిచేసుకోడానికొక్కరూ వచ్చినవారులేరు. ఆపిల్లకు గోత్రంతక్కువా? కులంలేదా? ఏవింటి బ్రాహ్మణపిల్లగదా, ఎవరయినా ఆమెను పెళ్ళిచేసుకొని ఆమెజీవితాన్ని సార్థకం చెయ్యగూడదూ?"

"చేసుకోకపోతేమాత్రం ఓపికపట్టి వుండవలిగాని, కులంగానివాలంలోనిమనిషిని తీసుకొచ్చి పెళ్ళిచేసుకుంటుందా? నువ్వుకూడా అలాగున అంటావేమిటి అన్నయ్యా! పెద్దవాడవు అన్నీ తెలిసినవాడవు కూడాను."

"ఏంచెయ్యమంటావు చెల్లెమ్మా! పోయినతలిదండ్రులు పోగా పురుషసాహాయ్యం లేకుండా ఎంతకాలమని కన్యగా వుండిపోతుంది?ఆమిషనుకొట్టులో పనిచేసుకొని, దానిబ్రతుకు అది బ్రతుకుతున్నా - ఈసంఘం సహించి వూరుకోలేదే. ఆడదానికి ఉద్యోగమేమిటనీ- తెగించిన ఆడదనీ— ఎవరికితోచినట్లల్లా వాళ్ళు ఆడిపోసుకున్నారు. ఏమీచెయ్యకపోతే ఆపిల్లకు పొట్ట ఎలాగడుస్తుందో ఆలోచించరు. తీరా మోసి దేహీఅని ఎవరిగుమ్మంలోకి వెళ్ళినా ఎవరూ గుప్పెడుగింజలయినా పెట్టరు.

'భగవంతుడిచ్చిన కాళ్ళు చేతులుండగా మనకిముష్టి ఎవరువేస్తారు?'

"పెట్టినప్పుడీ అనవసర ప్రసంగాలన్నీ ఎందుకీసంఘానికి. వాళ్ళు పెట్టరు-ఆపిల్ల ఏదో చేతిలోవున్న పనివల్ల బ్రతుకుతుంటే నోటికొచ్చినట్లల్లా వాగుతారా? ఈసంఘానికిదేమిన్యాయం? ఈప్రజలకిదేంబుద్ధి? అరవింద రోడ్డుమీద నడవడం భయంగావుండేదిగదా! ఏర్బాయూ చచ్చినాళ్ళందరూ ఎవరికితోచినట్లుగా వారు కూసుకునేవారు. పాపమా మానవతి ఎవరెన్ని అనుకొంటున్నా వినకుండా తనమార్గానతాను వెళ్ళిపోయేది'

"పోనిద్దన్నయ్యా! ఆగొడవలన్నీ మనకెందుకు మొన్న రేణుకకు ఏమని ఉత్తరం రాశావో నాకు చెప్పనయినా చెప్పలేదే!"

"అయ్యో! చెప్పలేదు చెల్లెమ్మా! మరచిపోయానుగాబోలు. ఆ ఉత్తరంయొక్క చిత్తుకాపీ పరుపుకిందవుంది. తీసుకురా చదివివినిపిస్తాను." అని నవీనచంద్రుడనగానే చెల్లాయమ్మ మరొక గదిలోకి వెళ్ళి అన్నగారుచెప్పిన విధంగా ఆగదిలోవున్న పరుపుకిందనుంచి రేణుకు వ్రాసిన ఉత్తరం యొక్క నకలును తీసుకొనివచ్చి, ఈయగా అతడు దానిని ఈవిధంగా చదివి చెల్లెలికివినిపించడం మొదలు పెట్టాడు-

'చిరజీవి సౌభాగ్యవతియగు రేణుకకు—

తాతయ్య ఆశీర్వదించి వ్రాయునదియేమనగా—

అమ్మా! నాలుగయిదు రోజులక్రితం నువ్వు కలకత్తానుంచి వ్రాసిన ఉత్తరము చేరినది నీయొక్క క్షేమం తెలిసి అపరిమితానంద భరితుడ నయినాను. తల్లీ! నువ్వు రాత్రికి రాత్రి చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయి నందుకు నాహృదయమెంతగా కొట్టుకొన్నదో నీకు తెలియునుగదా! నువ్వు అరవిందతో కలకత్తా వెడతానని నాతో చెప్పినప్పుడు, అందుకు నేను సమ్మతించక పోవడానికి గల కారణము నిన్ను విడిచిపెట్టి వుండలేక పోవడంతప్ప యింకేమీ లేదమ్మా! అరవింద నిన్ను సోదరి ప్రాయంగా చూస్తుందనీ—నాకంటే యెక్కువవాత్సల్యంతో కనిపెడుతుందనీకూడా నాకు తెలునును. అయితే ఇంతవరకూ నిన్ను విడిచి ఒక్కక్షణమయినా వుండలేదమ్మా, మొ

వ్వాదూను. అదీగాకుండా పదహారేళ్ళనించు యౌవ్వనంలోవున్న కన్యవుగదా, నేడుగాకపోతే రేపయినా ఏసంబంధమైనా కలిసిరాకపోతుందా? నీపెళ్ళిని చేతులారా చేసి ఆనందించలేక పోతానా, అనే ఆశతోవున్నానుగాబట్టి, విన్నింకో చోటకు పంపడాని కిష్టపడలేక పోయినానుతల్లీ!

నువ్వు ఇల్లువిడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోయింది మొదలుకొని, తిరిగి నీదగ్గర నుంచి ఉత్తరం వచ్చేవరకూ నాకళ్ళంట ఎన్నికడవలనీళ్ళు కారాయో ఎవరు చెప్పగలరూ? ఈవిషయమంతా చెల్లాయమ్మకు రాశాను. అదికూడా నీదగ్గరనుంచి ఉత్తర మొచ్చిననాడేవచ్చి సంగతి సందర్భాలన్నీ తెలుసుకొన్నాక అదికూడా చాలా విచారించింది. నీఉత్తరం చూసుకొన్నాక మాయిద్దర ప్రాణాలూ కూడా స్థిమితపడ్డాయి. అంతవరకూ ఏమైపోయినావో-ఎక్కడున్నావో అన్న ఆదుర్దాతోనే మాప్రాణాలు కొట్టుకుపోయాయమ్మా! నీఉత్తరం అందగానే వెంటనే వార్త తెలుపుమన్నావుగదా అని తంతిని పంపాను. అదినీకు చేరేవుంటుంది. నువ్వు ఎక్కడున్నా, క్షేమంగా వుండి, పదికాలాలపాటు సంతోషంతో వుండడమునే ఈపెంచిన మమకారం కోరుతున్నదితప్ప యింకేమీ లేదు. నిన్ను చూడాలని చాలా భ్రమగ వుందమ్మా! దగ్గరా దాపా? పోనీ ఓసారివచ్చి చూసిపోదామన్నా వీలో లేడంత దూరముగిదమ్మా తల్లీ! అరవిందకు నాఆశీర్వచనాలని చెప్పు. మీయిద్దరూ ఎక్కడనో ఒకచోట ఖులాసాగావుంటే నాకదేపదివేలు.

ఇట్లు — నవీనచంద్రుడు. ’

అని తానింతకుముందు వ్రాసిన ఉత్తరయొక్క నకలును నవీనచంద్రుడు చెల్లాయమ్మకు చదివి వినిపించడమును పూర్తి చేశాడు.

—— ——

౨

ఆనాటిసాయంకాలం బెజ్జ స్టుడియోనుంచి వచ్చి రావడంతోనే ‘పెళ్ళికొడుకు వచ్చినట్లేనా?’ అని అరవింద నడిగాడు.

‘వచ్చాడు బాగానేవున్నాడను కాని-’ అని అరవింద ఇంకా ఏమో చెప్పబోగా

“ కాని—అని ఆ అహంసపాదుకూడా యెందుకూ? అతగాడికి
చ్చిన సంకరయేమిటి? నన్నడుగుతిలా వున్నాడు.” అని బెంగ అన్నాడు

“ మనయిద్దరకన్నకూ నువ్వడుగుతిలాగునే వున్నాడు కాని సేలుక

“ సేలుకకు నచ్చలేదా యేమిటి ఆగ్రాడు? ’

ఆమె అభిప్రాయం అలాగే తెలుస్తుంది. ’

‘ స్పష్టంగా అడుగూ! నచ్చకపోతే మరోసంబంధం చూదాము. అప్పో! ఆమెకు నచ్చిన సంబంధం మనకు మాత్రమెందుకూ? అతనిన్నిమాత్రం సేలుక ప్రాప్తిగా నచ్చింది. ఈమెనే చేసుకోవాలని అతనెక్కువగా ఉబలాట పడులాడ పడుతున్నాడు—

‘ చెప్పేమాటలనుబట్టి, అతను ఇష్టంలేనట్టుగా తోస్తుంది.

‘ ఈ అనుకోనపాలు-తోచపాలూ యెందుకూ? ఆమెను స్పష్టంగా అడగలేకపోయినావా? ”

‘ అడక్కే? ఎన్నిసార్లడిగీ’ గిగా ఆమె చెప్పకంటేను ఏం చెయ్యనూ?
‘ మీరాలు దరికూ నచ్చితే నాకూ నచ్చినట్లే’ అని ముఖావంగా అంటుంది.

‘ అలాగనయితే ఎల్లాగు ఆగకుండా? ఇదివరకే న్యవహారాల్లో సెలుగమాటనికితే యోగ్యాగు? ’

‘ మనం కష్టపడి చేసుకొచ్చిన సంబంధం నచ్చలేదంటే బాగుండదని అలా అంటున్నట్లుగా నాకు తోస్తూంటుంది!

‘ బాగానేవుంది. ఆమె యిప్పుడేక్కడుంది? ’

‘ దొడ్లో మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తున్నదల్లేవుంది. ’

“ ఇదేమిటీ? ఆమెచేత ఎందుకు పోయిస్తున్నావు మొక్కలకునీళ్ళు’

‘ ఏం చెయ్యమన్నారూ? ఎన్నివిధాల చెప్పినా వినకుండా పోస్తుంది. ఆమెకు మొక్కలకు నీళ్ళుపోయడమంటే చాలాసరదా?

‘ ఇలాపిలు. ఇందాకా పెళ్లికొడుకు వచ్చినప్పుడు అవానిలో గ చీకట్లుకొని మునుస్తానిని సేలుకనునేను సరిగా చూడనయినాలేను ”

‘ గట్టిచీర మనస్సులో మీరు సేలుకను చూశానంటు సరిగా

మూర్ఛపోతారు. అదేపదిమాట్లు అలాఅంటే దీప్తితగులుతుందేమోగూడాను. ఈనాటి గళ్లచీర ముస్తాబులోని రేణుకముందు ఏరంభా ఊర్వశీ కూడా పనికిరాదంటే నమ్మండి స్త్రీఅయిన నాక్కూడా వలపుపుట్టించే ఆమె రూపసంపద నెవరు వర్ణించగలరూ? పెళ్లికొడుకూ మీరు వెళ్ళిపోయిన అనంతరం రేణుక నెంతసేపుచూసినా నాకు భ్రమ తీరిందిగాదు. మీరునామాటలు నమ్మినాసరే-నమ్మకపోయినా సరే అప్పుడింక నేనేంచేశానో మీకు తెలుసామరి. నిలువుటద్దం ముందునిలుచుని తనముస్తాబు సౌరభ్యాన్ని తిలకించుకొంటూవున్న రేణుకను గట్టిగా కౌగలించుకొని నాసరదాఅంతా తీర్చేనుకొనేటట్లు ఒక్కసారి ముద్దుపెట్టుకొన్నాను.'

"నయమే! ఇంకేమయినా చేశావుగాదు."

"పోండి పాడుమాటలూ మీరూను."

"పాడుపనులుచేసిన నువ్వు బాగానేవున్నావు."

"నేనేం పాడుపనులు చేశానూ?"

"ఈచేసినపని పేరేమిటో! ఆడవాళ్ళను ఆడవాళ్ళు కౌగలించుకోని ముద్దుపెట్టుకోవడం మెక్కడయినా విన్నావా?"

"బాగుంది. సౌందర్యాస్వాదనకు ఆడ మగ వివక్షణమేమిటి? ఇప్పుడొక చిన్న లేగదూడ ఎంతో అందంగా మనకళ్ళకు కనిపిస్తే, దాన్ని మనం ముద్దుపెట్టుకోమూ? అల్లాగే ఒక గులాబీపువ్వనుకోండి-మామిడిపండనుకోండి. ఇల్లాగే మరోటీ-మరోటీకూడా అనుకోండి. అన్నింటికీ ఏంగాని ఆగళ్ళచీర చాలా బాగుందండీ! నేనుకూడా ఒకటికొంటాను."

"ఈసారి అమావాసకారు వచ్చినప్పుడలాగే కొనవచ్చును. కాని నువ్వుచెప్పిన సిద్ధాంతాన్నిబట్టి, ఆగళ్ళచీర ముస్తాబులోవున్న రేణుకయొక్క అపురూప సౌందర్యాన్నిచూస్తే నాక్కూడా ముద్దుపెట్టుకోవాలన్న కోరిక కలుగుతుందేమో!"

"కలుగుతే పెట్టుకోండి. సిద్ధాంతమన్నాక అందరకూ ఒకటే. ఆవిషయంలో నాకెటువంటి అభ్యంతరమున్నూలేదు. రేణుకను పిలవ

మన్నారా ముద్దు పెట్టుకోందురుగాని——"

"నీ కభ్యంతరం లేకపోతే-అమెకు లేకుండావుంటోద్దు? నిజంగా అన్నంతపనీ జరుగుతే రేణుక కాలిజోడు తీసి కొడుతుందేమో!"

"పదండి-దానికి నేనేంజేస్తాను. సుఖ మనుభవించినప్పుడు-కష్టం కూడా దాని వెనువెంటనే వుంటుందన్న విషయం మీకు తెలియనిదిగాదు

"అయితే యిప్పుడు రేణుక నొకసారి ముద్దుపెట్టుకొని-ఆమెచేత రెండు చెప్పుదెబ్బలు తినమంటావు ఇదేగా నువ్వుచెప్పేది?"

"బాగుంది. మీకందు కిష్టమయితేనే, లేకపోతే నేను మిమ్మల్ని నిర్బంధ పెట్టడంలేదు.

"సరే. ఏదోచేదాము. ముందుగా దొడ్లోనుంచి రేణుకను పిలు. ఆమెను దొడ్లోనూ-నన్నిక్కడా పెట్టి ఊరిస్తున్నావు నువ్వు?"

'అబ్బో! మగవాళ్ళేపనికయినా తయారే. రేణుకను పిలుస్తానుగా నిక్కొంపతీసి అన్నంతపనీ చేశారుసుమండీ! రేణుకసలే పె కితనమొక్కువ"

"ఎవరికయినా రెండు నాలికలు పనికిరావు."

"మీరన్నింటికీ తయారే." అని పకపక నవ్వుతూ అరవింద——

"రేణుకా!——రేణుకా!" అని దొడ్లోవున్న రేణుకను రెండుసార్లు పిలిచిదిం. రేణుక వెంటనేవచ్చి అరవిందకు దగ్గరగా నిలుచుంది.

"ఏమిటమ్మా! నీకెందుకొచ్చిన శ్రమయిది. పనిమనిషి పొయ్యదూ మొక్కలకునీళ్ళు? ఎన్నిసార్లుచెప్పినా నామాట వినవుగదా! నీచేత మొక్కలకు పోయిస్తున్నానని మీబావగారు నన్నుకూడా కోప్పడుతున్నారు." అని అరవింద అంటే-లేదుబావా! అక్క మొక్కలకు నీళ్ళుపోయ వద్దని నాకు చెబుతూనేవుంది. కాని ఆపని చెయ్యడమంటే నా కుసరదా!

"అరవిందా! నువ్వు చెప్పినదాంట్లో ఏమీఅతిశయోక్తి లేదు. ఈ గళ్ళచీర ముస్తాబులోవున్న రేణుకముందు మేనక-తిలోత్తమా—కూడా పనికిరారు." అని బెంగ్జి అంటే——

"పో బావా! నువ్వలా వేళాకోళంచేస్తే——ఇప్పుడే ఈచీరను

విప్పేస్తాను. ” అంది రేణుక.

“ నీ పుణ్యమా అని అంతపని మాత్రం చెయ్యకుసుమా ముందు' అని బెనర్జీ అంటే అరవింద విరగబడి నవ్వడం మొదలు పెట్టింది. బెనర్జీ కూడా ఆపుకోలేక ఆమెతో సమంగా నవ్వాడు.

“ అబ్బా! చూడవమ్మా అరవిందా! బావ యెటువంటి కొంటె మాటలాడుతున్నాడో! అని రేణుక అరవిందజడను పట్టుకొని లాగింది.

“ ఇది అన్నిటికంటే బాగుంది. వారు చేసినపనికి నాకావిధి శిక్ష? అంతగట్టిగా లాగుతే నొప్పిపెట్టదుటమ్మా! ” అని అరవింద దొంగబాధను అభినయించింది.

“ ఈ ఊసులన్నిటికీ ఏంగాని రేణుకా! ఇందాకావచ్చిన పెళ్ళికొడుకు నీకు నచ్చాడో లేదో నాతో రహస్యంగా చెవులో చెప్పు ” అని బెనర్జీ రేణుకను లాగి చి అడిగాడు.

“ అంత రహస్యంగా చెప్పడానికి నాకేమయినా దొంగభయమా యేమిటి? ” అని రేణుక ధైర్యంగా అంది.

“ ఐతే చెప్పు. ఇంక సందేహమెందుకు? ” అని అరవింద అంది

“ ఏమని చెప్పాలి? ” అని రేణుక తిరిగి ప్రశ్నించింది.

“ అతను అందంగా వున్నాడా? ” అంది అరవింద.

“ అతనిలో ఏమయినా లోటుంటే చెప్పు. ” అని బెనర్జీ.

“ ఏమీ లోటులేదు. అతను అందంగానే వున్నాడు. ” అని రేణుక ధైర్యంచేసి అనేసింది.

“ అయితే అతను నీమనసుకు నచ్చాడన్నమాటేనా? ” అని అరవింద స్పష్టంగా అడిగింది.

“ అది వేరేమాట! ” అని రేణుకలంది.

‘అతనందంగా వున్నాడని నువ్వెప్పుడే అన్నావు? ” అని బెనర్జీ

“ అందంగావున్న వాళ్ళందరూ మనస్సుకు నచ్చుతారన్న సిద్ధాంత మెక్కడయినా వుందా యేమిటి? ” అని రేణుక ప్రశ్నించగా, బెనర్జీ

అరవింద లిద్దరూ ఒకరిముఖాలకేసి ఒకరు తెల్లబోయి చూసుకున్నారు.

'ఐతే ఇప్పుడింతకూ తేలిన విషయమేమిటి?' అని బెనర్జి.

"ఇంక తేలడానికేముంది? అతను అందంగానే వున్నాడుగాని, రేణుకకు అతనిపై మనసుపోలేదు." అని అరవింద రేణుక చెప్పినదానికి వ్యాఖ్యానంచేసి చెప్పింది.

"అంతేనా రేణుకా!" అని బెనర్జి ఆమెను రెట్టించి అడిగాడు. అంతే నన్నట్లుగా రేణుక తలను వంకించింది.

"అభిప్రాయం తేలిపోయినాక, యిం[illegible] పెట్టకండి మరోసంబంధం చూదా[illegible]ది అరవింద.

నేనీ విషయమును ముందు[illegible] అనుమానించి, ఇంతకుముందే వివాహం కావలసివున్న ఒకస్నేహితుణ్ని వెంటనే రావలసిందని ఇంతకు ముందే మదరాసు ఉత్తరంరాశాను. నేడో రేపో అతనుకూడా దిగుతాడు అనిఅంటు బెనర్జి ఆగదిలోనుంచి మరియొకగదిలోకి వెళ్ళాడు. తరువాత ఆపెళ్ళిసంభాషణను మళ్ళించేదామనేఉద్దేశంతో రేణుక అరవిందతో అంది

"తాతయ్యదగ్గరనుంచి ఉత్తరమొచ్చింది నువ్వు చూశావా?"

"లేదుగా! నువ్వే చెప్పావు అందులోని సంగతులన్నీని."

'తాతయ్య ఉదారగుణాన్ని నాకిప్పుడిప్పుడు బోధపడుతున్నాయి.'

"నిజంగా ఆయన చాలా యోగ్యుడు.'

"గాకపోతే, నేను తనతో చెప్పనయినా చెప్పకుండా యిలా ఇల్లువిడిచి వచ్చేసినందుకు మరొకరయితే ఎంతకష్టపెట్టేవారూ? ఆఉత్తరానిబట్టి నామీద అణుమాత్రం ఆగ్రహం లేనట్లుగా కనిపిస్తూంది.

'ఈవిషయం ఆయనఇచ్చిన టెలిగ్రాము చూసినప్పుడే నేననుకొన్నా

'నిన్ను మరీ మరీ అడిగానని తాతయ్య ఆఉత్తరంలో రాశారు.'

'ఆయనకు నేనంటేకూడా చాలాదయ.'

'నువ్వు నాకెటువంటిలోటున్నా చెయ్యవనీ — నేను నీదగ్గరవున్నా ఆయనదగ్గరవున్నా ఒకటేననీ ఆయనకు నమ్మకం.'

‘నాయుడాయన కటువంటి గౌరవభావమున్నమాట నిజం ”

“ మా చెల్లాయమ్మవచ్చి, యిప్పుడు తాతయ్యగారి దగ్గరనే వున్నదటకూడాను. ”

“ పోనీ పాపం ఆవృద్ధాప్యంలో పూటలు మెతుకులు తిననక్కర లేకుండా సమయానికి చెల్లెలువచ్చి దగ్గరవుంది. ”

“ ఆమెకు ఉత్తరం రాయడంతోనే ఆమె అన్నగారిదగ్గరకొచ్చి వుంది. నాకూడా తాతయ్యను చూడాలన్న భ్రమగావుంది అరవిందా

“ ఆయన్నుకూడా ఇక్కడకురమ్మని ఉత్తరంరాదామా? ”

“ ఆయనరాడు అరవిందా-నీకు పురుడువెళ్ళాక నేనే వెళ్ళివస్తాను’

“ అబ్బా! డోకువస్తూంది. గదిలోకివెళ్ళి అరమారులోవున్న ఆ ల్బాకరావళ్ళు త్వరగా తీసుకురా రేణుకా! త్వరగా రావాలి–”అని గర్భవతిఅయిన అరవింద డోక్కోవడానికి, కడుపుపట్టుకొని దొడ్లోకి వెళ్ళింది ఇంతలో రేణుక గ్లాసుతో మంచినీళ్ళు-అల్బాకరావండ్లు తీసుకొచ్చి అరవింద కిచ్చింది. అరవింద డోకలేక బాధపడుతుంటే రేణుక తలనుపట్టుకొని

“ నెలలు ముదిరినకొద్దీ కొంతమందికి వేవిళ్ళుతగ్గుతాయి నీకదేమీ కనపడదేమమ్మా అరవిందా! ఎనిమిదోనెలకూడా వెళ్ళింది. వేవిళ్ళు ఇంకా కొంచమయినా తగ్గలేదు. ” అని రేణుక అంది.

“ ఏమోనమ్మా! ఈగండంగడచి బయట పడతానన్న ఆశ నాకేమీలేదు. ఇదివరకున్నప్పటికంటే యిప్పుడు డొక్కలో పోటు యెక్కువయినదికూడాను. ” అని అరవింద నిరుత్సాహంతో అంది.

“ అక్కయ్యా! ఇంకో నెలరోజులుదాకా పురుడురాదుగదా! ఈ లోపుగా రెండురోజులు సెలవుచేసుకొని అమరగిరివెళ్ళి ఆయోగికి చూపించుకొని వద్దాము రాకూడదూ! అతను మంత్రజలమిస్తే, అనేకమందికి వ్యాధులు నయమవుతున్నాయట! ” అని రేణుకఅంటే—

“ అవును ఒకసారి వెళ్ళివస్తే ఆ ఆశకూడా తీరిపోతుంది రేపోమెల్లుండో కారులోవెళ్ళి చక్కావద్దాము రేణుకా! ” అని చెబుతున్న

అరవిందకు అప్పటికిక డోకులు రావడం మానేశాయి.

రేణుక మెల్లిగా, ఆమెను తీసుకెళ్ళి గదిలో పరుపుమీద పడుకో బెట్టి ఉపచారాలు చెయ్యడం మొదలుపెట్టింది.

౨

"మొన్నొచ్చిన పెళ్ళికొడుకయిన వచ్చాడా నీకు అని మదరాసునుంచి ఒకవరుడువచ్చి చూసివెళ్ళిన అనంతరం అరవింద రేణుక నడిగింది.

"నామనసులోవున్న అభిప్రాయాన్ని చెప్పెయ్యమన్నావా అక్కయ్యా!" అని రేణుక సందేహిస్తూ అడిగింది.

"సందేహమెందుకు చెప్పెయ్యి. నీఅభిప్రాయానికి మేముమాత్రము భిన్నంగా ప్రవర్తిస్తామా రేణుకా!"

"మీరు కష్టపడి తీసుకొచ్చిన సంబంధాల నన్నింటినీ నామనసుకు నచ్చలేదంటూ వుంటే బావ ఏమయినా అనుకుంటాడేమో!"

"బాగుంది అదేమన్న మాటా?"

"ఆభయంవల్లనే, ఈతన్నుకూడా నచ్చలేదని చెప్పడానికి సందేహిస్తున్నా నక్కయ్యా!"

"పోనీలేరేణుకా! నచ్చకపోతే యిప్పుడొచ్చిన ప్రమాదమేమీలేదు'

"ఈవచ్చిన యిద్దరువరులూకూడా ఎందువల్లనో నామనసును ఆకర్షించలేక పోయినారు. వారిలో లోటుందంగాదు నేనుచెప్పేది. వారి ముఖాలను చూడగానే నాకోవిధమయిన ఏవగింపుభావం జనించేది గాని, ప్రేమభావం ఉదయించలేదే. ఇందుకు కారణమేమిటో నేను చెప్పలేను. ఈ విషయాన్ని చెప్పడానికి నేను సిగ్గుపడుతున్నాను.

"నీఅభిప్రాయం నాకు తెలిసిందిరేణుకా! ఈవిషయం చెప్పడానికి సిగ్గుపడితేఎల్లాగు? నీకిష్టంలేని భర్తను కట్టిపెట్టి, నీనూరేళ్ళ బ్రతుకును దుఃఖభాజనం చెయ్యడానికి మాకు మాత్రమిష్టమా ?"

" మనసులోని విషయాన్ని దాచుకోలేక నీదగ్గర అనేశాను. అర
విందా! ఈమాటలే మళ్ళీ బావదగ్గర చెప్పమంటే చెప్పలేను."

'అక్కర్లేదు. నేను వారితో చెప్పి మరోసంబంధం చూడమంటా.

" ఇప్పుడాపనికి తొందరలేదులే అక్కా! నువ్వు ముంతెడునీళ్ళు పోసుకుని బయటపడ్డ అనంతరం స్థిమితంమీద చూడొచ్చులెద్దు!"

" నేను పురుడుపోసుకొని, పదిమందిలోనూపడి, తిరిగి బ్రతుకుతానన్న నమ్మకం నీకుందా రేణుకా!"

" ఛా! అవేంమాట లక్కయ్యా! గర్భిణిసమయంలో నీకంటే ఎక్కువ బాధపడ్డవాళ్ళు-పురుట్లో అధికయాతన ననుభవించినవారూ అనేకమందిఉన్నారు. వారావిధంగా అప్పుడు సుఖప్రసవమవడమేగాకుండదరిమిలాను ఇంకాఅనేకమంది కొడుకులను, కూతుళ్ళనుకని, సుఖంగావున్నారు

" నాకా నమ్మకంలేదు రేణుకా!"

" అటువంటిమాట లనకక్కయ్యా! నేవినలేను. నువ్వీ ఒక్కపురుషుడుతోనేగాకుండ ఇంకా పదిమందికొడుకులు కూతుళ్ళకని సుఖంగుంటావు

" ఆయోగిదగ్గరకు వెళ్ళివచ్చినప్పటినుంచీ, నాకాధైర్యంలేదు. అతనివల్లను నాకేమీ లాభంలేకపోయింది సరిగదా! నారోగంకూడ ఎక్కువవుతూంది. అతనేకమందికి కదిర్చాడు. అతన్కి చాలామహిమవుంది. అటువంటి గొప్పవాడే నాకేమీ చెయ్యలేనప్పుడు నాకింకేంఆశవుంటుంది.

'ఆ! అతనుమాత్రం భగవంతుడాఏమిటి ఏదోఇస్తాడు తగ్గినవాళ్ళకు తగ్గుతుంది. లేనివాళ్ళకులేదు. అంతమాత్రంచేత అధైర్యపడవద్దు.

" నువ్వెన్ని చెప్పినా, నాకు బ్రతుకుతానన్న ఆశ చాలాతక్కువగావుంది ఒకవేళ నాప్రాణం ఇట్లట్లయితే నువ్వు మీతాతగారిదగ్గరకువెళ్ళిపోతావుగాబోలు. నన్ను తీసుకొచ్చినందుకు నేనేమీ చెయ్యలేకపోయాను

" నీకు మతిపోయినట్లుంది' శుభంమల్లే ఈపాడుమాట లేమిటీ"

" నాకెందుకో అంత అధైర్యంగా వుంది రేణుకా!"

" నీకంత భయంగావుంటే, ఇంకోవారంరోజులకు పురుడు వస్తుం

దనగానే దొరసాని హాస్పటలులోకి వెళ్ళివుందాములే అరవిందా! ”

“ నువ్వుకూడా వస్తావామరీ? ”

“ సరి. నేనురాకుండా ఎక్కడకు వెడతాను అరవిందా? అహర్నిశములు నిన్నే కనిపెట్టుకొని వుంటాను. ఈపురిటిసమయంలో నిన్నువిడిచిపెట్టివుంటే నాప్రాణాలుమాత్రం నిలుస్తాయా అరవిందా? ”

“ నేనంటే నీకంతటి వాత్సల్యమూ వుందని నేనెరుగుదును.”

‘నీకొచ్చిన భయమేమీ లేదు. అనవసర మయిన భయమంతా పెట్టుకొని మనసును పాడుచేసుకోకక్కర్లేదు! ప్రతిరోజూ కొన్నివందల మంది సుఖప్రసవమై బిడ్డలను కంటూవుండడమును మనం చూడడంలేదూ? నీకిదే తొలిచూలుకావడంవల్ల ఇలా బెంగగావుంటుంది కొంచెం.?

‘ నువ్వనేకవిధాల ధైర్యం చెబుతున్నావు కాని, నాగుండెల్లో ఎప్పుడూ ఏదో అదటుగానే వుంటుంది రేణుకా!’

అని అరవిందా రేణుక లిద్దరూ పడకగదిలో ఒకే మంచంమీద పడుకొని మాట్లాడుకొంటూ వుండగ, అక్కడకు బెంగ్జి వచ్చాడు. రేణుక వెంటనే అరవింద పక్కలోనుంచి లేచి, కొంచందూరంలో నిలుచుంది.

బెన—అప్పచెల్లెళ్ళిద్దరూ ఏదో రహస్యాలోచనచేస్తున్నారల్లేవుందే.

అర—మీగోల మీది రహస్యాలూలేవు-ఆలోచనా లేదు. ఈ పురుడసు ఎలా వెడుతుందో నేను తిరిగి ప్రజల్లో పడతానా పడనా అని బెంగపెట్టుకొని పోయివున్నాను.

బెన— అంత బెంగయెందుకూ?

అర— నాశరీరస్థితి మీకేం తెలుస్తుంది?

బెన—ఎలావుందేమిటి?

అర— ఎలా వుందనిచెప్పనూ? ఈగండం గడిస్తే అంతేచాలు.

రేణు—ఇంకో పదిహేనురోజులకు పురుడువస్తుందిబావా! ఎందుకయినా మంచిది. ఇప్పటినుంచీ దొరసాని ఆస్పత్రిలో చేర్పిస్తే మంచిది. ఈలోగాగా వారు సుఖప్రసవము కావడానికి మందులు ఇస్తువుంటారు.

బెన—ఆస్పత్రిలో చేరడమెందుకూ? దొరసాని మనయింటికే వ
చ్చేటట్లుగా నేను కబురుపంపితే.

అర—అల్లాగ్గాదు. మన కక్కడవుంటేనే ఎక్కువ సదుపాయం. యెన్ని మాట్లని వస్తుంది దొరసాని.

బెన—ఎన్నిమార్లయినా వస్తుంది. తగినంత డబ్బుయిస్తాము ఏం?

రేణు-అదిగాదు. మనం హాస్పటలులోనేవుంటే క్షణక్షణానికీవచ్చి చూస్తుంటారు. అక్కడ ఒక్క దొరసానేగాకుండా ఇంకాచాలామంది డాక్టర్లుంటారు. అందువల్ల మనం హాస్పటలులోనే వుండడం మంచిది.

అర—భోజనాలు?

బెన—వంటలక్కనుండి హాస్పటలుకు తీసుకొస్తుంటుంది. లేకపోతే అక్కడనే మరో రెండుగదులను ప్రత్యేకంగా తీసుకొన్నామూ అంటే వంటకూడా అక్కడనే చేయించుకోవచ్చు.

అర—ఇదిబాగుంది.

రేణు—మిగతా వ్యవహారాలన్నింటినీ ఎల్లాగునయినా సరిపెట్టుకోవచ్చును. కాని ఈవేళే హాస్పటలుకువెళ్ళి అవసరమయిన ఏర్పాటులనన్నింటినీ చేయించుబావా! రేపే వెళ్ళిపోదాం.

బెన-సరే. ఇక్కడికీవ్యవహారమైంది. ఇక నీపెళ్ళి వ్యవహారమేమిటి?

రేణుక మాట్లాడకుండా తలవొంచుకొని నిలుచుంది.

బెన—అతను వచ్చి వెళ్ళాడుగదా! అతనికేమని చెప్పనుమరి.

అర—రేణుకకు అతన్ని పెళ్ళిచేసుకోవాలని లేదండీ? నచ్చలేదటండీ మరో మంచిసంబంధం చూడండి త్వరగాను.

రేణు—దానికయినా యిప్పుడొచ్చిన తొందరేమీలేదు అక్కయ్యకు పురుడు వెళ్ళేవరకూ ఈవూసులేమీ ఆడవద్దుబావా!

అర—అలాగేలేవమ్మా! పురుడు వెళ్ళేకమాటేయిది.

బెన—అలాగేచూదాము స్థిమితంగా నేనరిగివున్న స్నేహితులింకా చాలామందివున్నారు. వివాహాలు కావలసినవారుఒకేసారి పదిమందికి

ఉత్తరాలు రాస్తాను. అందులో నచ్చిన వరుణ్ణి వరుకోవచ్చు. సరా

అర—మా రేణుకకు స్వయంవరమన్న మాట?

రేణు-పో అక్కా! నువ్వుకూడా అస్తమానూ వేళాకోళమే.

అర—నీకు పెళ్ళిచేసి ముచ్చటగా చూడాలని మాకుచాలా సరదాగా వుందమ్మా? అందుకనల్ల మధ్యమధ్య నోటితో అనుకొని అయినా కొంత తృప్తి పడుతూ వుంటాము.

బెన—అంత ముచ్చటగా వుందిగాబట్టే, అంతకంతకు వెనక్కు వెడుతూంది రేణుక పెళ్ళి.

రేణు—పోనీలే వెడితే వెళ్ళింది. నన్నా ఊపించ నక్కరలేదు. ఇప్పుడు నాపెళ్ళికొచ్చిన తొందరయేమీలేదు.

అర-ఉండవమ్మా. రేణుకా? బావగారుగాబట్టి వేళాకోళ మాడుతున్నారు. లేకపోతే ఇంకెవరు పరాసిక మాడతారు రేణుకా?

రేణు—అకమను నేనొద్దన్నానా యేమిటి? వేళాకోళ మాడటానికి బావకు ఈపెళ్ళిగొడవతప్ప యింకేమీ కనుపించలేదుగాబోలు.

అర—అదా నువ్వనేది? అవునండి! ఇంకో వేళాకోళ్ళమేదయినా ఆడరాదూ ఈపెళ్ళివూసు మానేసి?

బెన—ఇప్పుడు చెప్పారుగా! ఇక ముందునుంచలాగే చేస్తానగా,

రేణు—సరే యింక హాస్పటలుకువెళ్ళి ముందుగా అక్కడ జరగవలసిన ఏర్పాటుల నన్నింటినీ చెయ్యండి. నేవెళ్ళాలి అని రేణుక అనగానే బెనర్జి ఇంకేమీ మాట్లాడకుండా, హాస్పటలుకు వెళ్ళడానికి తనకోసం వీధిలో సిద్ధంగావున్న కారులో యెక్కి వెళ్ళాడు

———

౬

హాస్పటలులోవున్న నలుగురు దొరసాన్లు అరవిందగదిలోనేవున్నారు మగడాక్టర్లందరూ బయట వరండాలో వచార్లుచేస్తూవున్నారు. బెనర్జి తనస్నేహితులతో డాక్టర్లతో అరవింద స్థితినిగురించి మాట్లాడు

తున్నాడు. ఆపరిస్థితిలో అక్కడున్న వారెవరి ముఖాలూకూడా కళకాంతులులేవు. రేణుక అరవింద మంచందగ్గర కూర్చుని, ఆమె ప్రసవ వేదన పడుతూంటే, తానది చూడలేక ఆమెకంటే యెక్కువగా బాధపడుతూంది. హృదయంలో ముఖాన ఆవరించిన చెమట బిందువుల నయినా తుడుచుకోకుండా రేణుక అరవిందకు దొరసాని ఆజ్ఞ ననుసరించి, విసినికర్రతో విసురుతూంది. అరవింద వొంటిమీద స్పృహలేదు. అప్పుడు బయట పెద్దడాక్టరుతో బెనర్జీ మాట్లాడుతుండడమును రేణుక విన్నది.

బెన—ప్రమాదమేమీ లేదుగదా డాక్టరుగారూ!

డాక్ట—ఆమాట చెప్పడం చాలాకష్టం.

బెన—తల్లిప్రాణాని కేమయినా అపాయం వస్తుందంటారా?

డాక్ట—వస్తే తల్లిప్రాణానికేగాని బిడ్డప్రాణానికేమీ ప్రమాదంరాదు.

బెన—ఈవేళ శిశోదయా మవుతుందంటారా?

డాక్ట—ఇంకోగంట-రెండుగంటల కాలంలో ప్రసవం కావాలి. ఈఅమ్మాయి భగవదనుగ్రహంవల్ల ఇప్పటికి బయట పడ్డప్పటికీ తరువాత నయినా, ఈకాన్పువల్ల ఈమెప్రాణాని కపాయంముంది.

బెన—అయితే, ఆమెమీద నేనింక ఆశ వదులుకో వలసినదేనా!

డాక్ట—ఇప్పుడటువంటిమాటలన్నీ యెందుకు బెనర్జీగారూ! ప్రస్తుతం ఈగండం గడచిపోనీయండి. తరువాతైనా మీరీఅమ్మాయిని హాస్పటలులోనుంచి యింటికితీసికెళ్ళిపోకండి. ఇక్కడనేవుంచి, వైద్యం నడిపిద్దాం.

బెన—చిత్తం—తమ శెలవెలాఐతే అలాగే చేస్తాను. మీదేభారం.

వాళ్ళమాటలన్నింటినీ రేణుకస్పష్టంగావింది. అంతకుముందు అరవింద అన్నమాటలు—ఇప్పుడీడాక్టరంటున్న మాటలూ ఆమెహృదయాన్ని కలచివైచినై. ఆమెగుండెల్లో ఏదోపెద్దరాయిపడ్డట్టుగా అయింది అరవిందయొక్క అప్పటిముఖలక్షణాలను చూసినకొద్దీ రేణుకకు దుఃఖంఎక్కువ కావడం మొదలుపెట్టింది. అప్పుడామె కళ్ళనుంచి అప్రయత్నంగా కన్నీరు కాల్వలై పారడం మొదలుపెట్టింది. ఈసమాచారాన్ని తెలుసుకొన్న

దొరసాని ఊరుకోమని సౌజ్ఞ చేయడంవల్ల రేణుక ఆదుఃఖాన్ని లోలోపలనే దిగమింగింది. నాఆదినుంచీ అతివాత్సల్యంతో సోదరికంటే ఎక్కువగా చూసుకొంటున్న అరవింద ఎలావుంటుందోఅని రేణుక మితిలేనిదుఃఖము ననుభవించింది. నిమిష నిమిషానికీ ఆమె అరవింద ముఖలక్షణాలను పరీక్షిస్తూ, ఆమెసుఖప్రసవమై బయటపడిందీఅంటే, భగవంతునికి మొక్కులు చెల్లిస్తాననీ-అమ్మవార్లకు జాతర్లుచేయిస్తాననీ-తిరుపతికొండ కెక్కుతామనీ సత్యనారాయణ వ్రతంచేస్తామనీ, అనేకవిధాలుగా మొక్కుకుంటూంది. ఇంతలో బయటి వరండాలోవున్న బెనర్జీ రేణుకను పిలవడంవల్ల ఆమెఅక్కడకు వెళ్ళింది. అరవిందయొక్కస్థితిని అతడామె నడుగుతున్నాడుఆమె అతనడిగినదానికి సమాధానం చెబుతూంది.

'టైమునోటుచేయండి. మగపిల్లవాడు' అని లోపలనుంచి ఏ లేడీడాక్టరో అనడంవల్ల, అందరూ ఒకక్షణంపాటు నిశ్శబ్దంగా వూరుకొని ప్రార్థించుకొన్నారు. రేణుక రెండడుగులలో గదిలోకివెళ్ళింది. అరవింద కళ్ళు విప్పిచూసింది. 'రేణుకా! రేణుకా!' అని పిలిచింది.

"ఇక్కడ-ఇక్కడనే వున్నానక్కయ్యా! నీకేమీ భయంలేదు." అని అంటూ రేణుకవెళ్ళి అరవిందచేయిని పట్టుకొంది లేడీడాక్టర్లు-మంత్రసానులు-వాళ్ళు చేయవలసిన పనులను వారుపూర్తి చేశారు.

'మీబావఎక్కడ?'అని అరవింద రేణుక చెయ్యిపట్టుకొని అడిగింది

'బయట వరండాలోవున్నారు. పిలవమన్నావా?' అని రేణుక అడగ్గా

'ఇక మగవాళ్ళు లోపలకురావచ్చును'అని లేడీడాక్టరు చెప్పడంతోనే, అరవింద తన్నుగురించి అడుగుతున్న మాటను విన్న బెనర్జీ రెండడుగులలో గదిలోనివెళ్ళి——

'ఇక్కడనేవున్నాను అరవిందా! నీకొచ్చిన భయమేమీలేదు.'అని అంటూ ఆమెమంచానికి చేరువలోనిలుచుని, ఆమెప్రక్కలో 'కేరు-కేరు' మని యేడుస్తూ పడుకొనివున్న తనసతి బింబంవయిపుచూసి ఆనంద బాష్పాలు రాల్చాడు.

'నేను బ్రతుకుతానంటండీ? రేణుకా! నన్ను విడిచిపెట్టకుండా వున్నావా?' అని అంటుండగానే అరవిందకు కళ్ళంటనీళ్ళు జలాజలా రాలి, పక్కలోని శిశువును తడిపాయి.

'తప్పు అక్కయ్యా! అలా ఏడవకూడదు. ఇప్పుడు నీకొచ్చిన ప్రమాదమేమీలేదు. ఇంతమంది డాక్టర్లున్నారు—బావఉన్నారు—నేనూ యిక్కడ నీదగ్గరనే వున్నాను. అలాకళ్ళంట నీళ్ళుపెట్టుకో కూడదు. నీబిడ్డను నొక్కసారి కళ్ళువిప్పి చూసుకో—' అని అంటూ రేణుక, అరవింద కళ్ళంట కారుతున్న నీళ్ళుతుడిచి తనచేతులతో బిడ్డనదిమిపట్టుకొని కళ్లారా ఒక్కసారి చూసుకుంది.

'నాబిడ్డనాకు దక్కుతుందా? నేనాబిడ్డకు దక్కుతానా? చెప్పు, రేణుకా! నువ్వు చెప్పు-' అని అరవిందకు తిరిగి ఆమెకళ్ళల్లోనీళ్ళు తిరిగాయి.

'ఇప్పుడు నువ్వటువంటి మాటలేవీ అనకూడదు అరవిందా! యిప్పుడు నీకింకేమీ భయంలేదు. ప్రమాదావస్థ దాటిపోయింది.' అని రేణుక అరవిందకు ధైర్యం చెప్పిందిపాపం.

ఇప్పుడు నీవంట్లో ఎలావుంది అరవిందా! అలా అధైర్యపడుతున్నావెందుకూ? అని బెనర్జీ అడుగుతే అరవింద అతనితో ఏమో చెప్పాలనుకొంది కాని ఆమె కంతటి ఓపికలేకపోయింది.

'ఇంక అందరూ బయటకు వెళ్ళిపోండి ఒకగంటసేపయినా ఆమె విశ్రాంతి తీసుకోవాలి-' అని దొరసాని ఇంగ్లీషులో అనడంవల్ల అందరూ ఆగది విడిచిపెట్టి బయట వరండాలోకి వెళ్ళిపోతుంటే రేణుకకూడా అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోబోతుండగా, అరవింద ఆమెచేతిని విడిచిందికాదు.

'నువొక్కదానవుమాత్రం రోగిని మాట్లాడించకుండా ఇక్కడఉండు.' అని లేడీడాక్టరు రేణుక అక్కడను ఉండడానికి అంగీకరించడంవల్ల రేణుకకూ, అరవిందకూ ఎక్కడలేని సంతోషమూవచ్చింది.

'రేణుకా!' అని అరవింద ఏమిటో చెప్పబోతుంది.

'మాట్లాడకక్కయ్యా కళ్ళుమూసుకొని పడుకో! లేకపోతే డాక్టరమ్మ

కోప్పడుతుంది. ఇప్పుడు నీకు విశ్రాంతి అవసరమట'

“ఒక్కమాట!” అని అరవిందఅన్నది.

'ఒద్దు-ఇప్పుడేమీ మాట్లాడవద్దు నువ్వు మాట్లాడావంటే నేను కూడా బయటకు వెళ్ళిపోవలసి వస్తుంది! అని రేణుక అనడంవల్ల అరవింద ఇంకేమీ మాట్లాడలేదు. కళ్ళుమూసుకొని పడుకొంది.

అప్పుడు రేణుక అరవిందకు విసనకర్రతో విసరుతూ తనలోఆలోచించుకోవడం మొదలుపెట్టింది. 'పాపమీమె కెలావుంటుందో యేమిటో పెద్దడాక్టరు బావతో చెప్పినమాటలు విన్నప్పటినుంచీ నాకడుపులో వెయ్యికొరకంచులు దహించుకొని పోతూన్నట్లుగావుంది నాకు తలిదండ్రులు లేనిలోటూ-తోబుట్టినవాళ్ళు లేనిలోటూ కనుపించకుండా ఈమె అందరికంటేకూడా యెక్కువగా వెయ్యికళ్ళతో కనిపెట్టి చూస్తున్నదినన్ను. ఈమెయొక్క పవిత్రవాత్సల్యం చూసుకొనేగదా, నేను చిన్నప్పటినుంచీ కంటికి రెప్పలాగున కాచి, పెంచిన తాతయ్యనుకూడా కాదని అతనితో చెప్పనయినా చెప్పకుండా అరవింద రమ్మనడమే తడవుగా ఈమెతోవచ్చేశానూ? నేను గోరంత పనిచేస్తే ఆమె ఓర్చుకోలేకపోయేది. మొక్కలకు నీళ్ళుపోసినంత మాత్రానికే. నేనలసిపోతానని బెంగపెట్టుకొనిపోయేది. ముందు నేను తింటేనేగాని తాను తినేదిగాదు ముందుబెట్టనాది—ముందు తిండినాది. ఆమెకు నేనంటే యింత ప్రేమ యెందుకో? అరవింద నన్నింత అధిక వాత్సల్యంతో చూస్తుండడమును కనిపెట్టిన బావ తనలో యేమనుకొంటున్నాడో యేమోగాని పయికిమాత్రం అతనుకూడా నన్ను ప్రేమగానే చూస్తున్నాడు. అతనలా చూడ్డానికి అరవింద వాత్సల్యమేకదా కారణం? తానయినా కొనుక్కోకుండా, సరదాగా అపురూపంగావస్తూన్న ఆగళ్ళచీరను ముందుగా, నాకేకొంది మూడువందల రూపాయలూపోసి, ఇటువంటిగాఢమయిన ప్రేమ కన్నతండ్రికీ, తల్లికీ అయినా వుంటుందని నేనుఅనుకోను ఈమె పవిత్ర వాత్సల్యం నన్ను సర్వదుఃఖాలనూ మరిపించింది. అన్నికష్టాలూ మాయంచేసింది.

అయిదారువేలు ఖర్చుపెట్టి నాకు పెళ్ళిచేయడాని కూడా నిశ్చయం చేసింది. భర్తకేమని చెప్పిందో యేమిటో—ఆమె చెప్పినట్లుగానే అతనుకూడా చేయడానికి సమ్మతించడ మొకచిత్రం. నేనామెకు కడుపునబుట్టిన తోబుట్టువునుగాను-ఆప్తబంధువురాలను గాను-రక్తసంబంధమున్న దానినయినాగాదు. కేవలం ఒక స్నేహితురాల్ని. చిన్నప్పుడు చదువుకొన్న సహాధ్యాయిని. నేనింకా యెంతమందితో కలసి చదువుకొనలేదూ! వారందరూ ఇప్పుడేరీ? కంటికయినా అగుపిస్తున్నారా? ఎవరకూలేని బలవత్తరసంబంధాన్ని ఆభగవంతుడు అరవిందకూ నాకూ ఎందుకు కలిగించాడో ఎవరు చెప్పగలరూ? బిడ్డ తల్లిపక్కలో పడుకొని ఎంతనిశ్చలంగా నిద్రపోతున్నాడో! మూడుమూర్తులా తల్లిపోలికకనుకనే ముద్దయిమాటకడుతున్నాడు. బిడ్డమీద చేతులువేసి హృదయానికి హత్తుకొని అరవిందకళ్ళు మూసుకొంది. నిద్రపట్టిందన్లేవుందిక్క మాతృప్రేమ నిద్రలోనయినా బిడ్డను మరువనుగదా!' అని రేణుక చాలాసేపటివరకూ తనలో ఆలోచించుకొంటూ అరవిందవయిపు ఆమెబిడ్డవయిపూ చూసి నిద్రలోవున్న వారిద్దరకూ ఉపచారాలు చేస్తూంది. మరికొంతసేపటికి అరవింద కళ్ళువిప్పిచూసి, దాహమన్నట్లుగా నోరుతెరచింది. వెంటనే రేణుక డాక్టరు చెప్పినవిధంగా అక్కడిబల్లమీదవున్న ద్రాక్షపండ్లరసమును ఆమెగొంతుకలోపోసింది. అరవింద పదిగుటకలవరకూ మింగి యికచాలు నన్నట్లుగా తలవూపింది. రేణుక తిరిగి ద్రాక్షపండ్లగ్లాసును బల్లమీదపెట్టి మంచందగ్గరకొచ్చి-ఏంఅక్కా నిద్రపట్టిందా? ఇప్పుడెలావుందీ? అని అడిగింది.

అరవింద ఒకసారి బిడ్డవైపుచూసుకొని 'రేణుకా! ఇప్పుడునాను చాలా ఖులాసాగానే వుంది [illegible] యిందాకటినుంచీ నువ్విక్కడనేవున్నావా'

'ఇక్కడనే వున్నానక్కా!' అని రేణుక జవాబుచెప్పింది.

'అయ్యో! భోజనమయినా చెయ్యకుండా అప్పటినుంచీ యిక్కడినే యెందుకు కూర్చున్నావు రేణుకా!'

'నాభోజనానికిప్పుడేమీ తొందరలేదే! ప్రొద్దుట కాఫీ తాగానులే.

'మీబావయెక్కడ?'

'భోజనంచేసి-ఒకసారి స్టుడియోకి వెళ్ళివస్తానని చెప్పారునాతో వారొచ్చాక నేను భోజనానికి వెడతాను.'

'చాలా పొద్దుపోయినట్లుంది నువ్వువెళ్ళి ముందుగా భోజనంచేసి రా రేణుకా! ప్రొద్దుటనగా తాగినకాఫీ ఇంకా ఇప్పటిదాకా కూర్చుందా గడియారం మూడుకొట్టడం నేనిందాకనే మగతనిద్దరలో విన్నాను.'

'నాభోజనానికేమీ తొందరలేదక్కయ్యా!'

'మీబావ కొడుకును చూస్తున్నారా?'

'చూసుకొన్నారక్కా! దానికేంగాని, నువ్వింకా కళ్ళుమూసుకొని పడుకొంటేనే మంచిదేమో! ఇప్పుడు నీవంట్లో ఎలావుందక్కా!'

'నాకేం రేణుకా! ఇప్పుడు నా కెంతో కొత్త శక్తి వచ్చినట్లుగావుంది. మంచి ఉత్సాహంగావుంది నువ్వు పాపను ఎత్తుకొని ముద్దాడావా?'

'లేదేఅక్కా! ఎత్తుకోవడం చేతకాదు. నలిగిపోతాడేమో! ఇప్పుడు అప్పుడే యెత్తుకొంటానని వూరుకున్నాను.'

'భయంలేదమ్మా! ఎత్తుకొందువుగానీ-నిద్ర లేచాకకూడాను.' అనిచెప్పి అరవింద రేణుకను మంచంమీద కూర్చోమనిచెప్పి, తనబిడ్డనామెఒడిలో—పెట్టింది. రేణుక ఆబిడ్డనుముద్దాడి—

'అక్కా! అచ్చంగా నీపోలికేనే! ముద్దులుమూటకడుతున్నాడు పెద్దజుట్టు చారడేసి కళ్ళూను.'

'ఇప్పటినుంచీ ఈబిడ్డ నీదిగాని నాదిగాదు రేణుకా!'

'అవేంమాటలూ?'

'నేనెప్పుడయినా నీతో వేళాకోళ మాడానా రేణుకా!'

"లేదు.'

'రేణుకా! నేనిలా మాట్లాడుతున్నానని నువ్వేమీ అనుకోకు. నాకిప్పటిలో ఏమీ భయంలేదుకాని-ఎప్పుడయినా నాప్రాణాలుపోతే, అప్పుడు నువ్వే యీబిడ్డకు తల్లివై—కాపాడాలమ్మా!'

రేణుక కళ్ళంట నీళ్ళు జలజలా రాలి, ఒడిలోవున్న బిడ్డమీదపడ్డాయి బెనర్జీతో డాక్టరన్నమాటలామెచెవుల్లో మారుమోగాయి

'అలా ఏడుస్తావెందుకు రేణుకా! ఇప్పుడు నాకేమీ భయంలేదులే. ఎందుకయినా మంచిదని ఎప్పటిదో యిప్పుడు చెబుతున్నానంతే'

రేణుకకళ్ళంట నీరుకారుస్తూనే అరవిందముఖంలోకి చూసింది. ఆ మాటలువంటి మాటలాడవద్దని చెప్పుదామనుకొంది కాని ఆమెకంఠం శోకముగ్ధమైపోవటంవల్ల మాటరాలేదు. బయట వరండాలో అంతకుముందు పెద్దడాక్టరు బెనర్జీతో అన్నపాటుమాటలామెకు తిరిగి జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

'నీకింతవరకూ వివాహం కాకపోవటం చాలామంచిది రేణుకా!'

'అక్కా! అక్కా! అదేమిటి అలా మాట్లాడుతున్నావూ ముఖలక్షణాలుకూడా అలా మారిపోతున్నా యెందుకూ? ఇంతలోనే ముఖమల్లా తెల్లబోయిందేమో అక్కా! అయ్యో!అయ్యో!కళ్ళుకూడా మూసేస్తున్నావెందుకూ? పెద్దడాక్టర్ను పిలుచుకొస్తాను. బిడ్డను తీసుకో—'

అని రేణుక లేవబోతూవుంటే, అరవింద ఆమెను చేతితో సౌంజ్ఞచేసి వాళ్ళవద్దని చెప్పింది. రేణుకకు లేవడానికి కాళ్ళురాలేదు మాట్లాడడానికి నోరురాలేదు-సంతతధారాపాతంగా కారుతున్న ఆకళ్ళతోనే అరవిందముఖంలోకి పిచ్చిదానిలాగున చూస్తూ-ఒడిలోని బిడ్డ అలాగే కూర్చుండిపోయింది.

'రేణుకా! ఈబిడ్డను నీకడుపులో పెట్టుకో! ఈస్థితినీది-ఈసంసారమ నీది బావనే పెళ్ళిచేసుకో అని అంటూనే అరవింద కళ్ళుమూసింది. 'అక్కా! అక్కా!' అని రేణుక పెద్దపెట్టున ఏడవడం మొదలుపెట్టింది. ఆమె యేడుపునువిని డాక్టర్లందరూ పరుగెత్తుకొని వచ్చారు. అప్పుడే స్టేషన్నుంచివచ్చిన బెనర్జీ కారుదిగి వడివడిగా ఆమెనుచూశాడు ఏముందీ?

———

౧౦

"ఇంతఘోరం జరుగుతుందని మన మెప్పుడయినా అనుకోనయినా అనుకొన్నామా చెల్లెమ్మా?'

'అయ్యో! ఎంతపని జరిగిందన్నయ్యా. ఇరవై యేళ్ళయినా పూర్తిగాని అరవింద కప్పుడే నూరేళ్ళూ నిండాయి. ఆమాయకాను పాపిష్టకు రాకపోయినా తీరిపోను.'

'అరవింద పోయిందని రేణుక రాసినప్పటినుంచీ నాకడుపున పుట్టిన బిడ్డపోయినంత దుఃఖంగావుంది చెల్లెమ్మా! భార్యయొక్క ఈ మరణానికి బెనర్జి ఎంతగా దుఃఖిస్తున్నాడో! తోబుట్టినదానికంటే తన్నెక్కువ వాత్సల్యంతో చూసుకొన్న స్నేహితురాలు పోయినందుకు మనరేణుక యెంతగా కమిలిపోతూందో!'

"అదిరాసిన ఆఉత్తరంలోనే రేణుక తనదుఃఖాన్నంతటినీ గుమ్మరించేసింది చూడలేదన్నయ్యా?'

'అవునవును. ప్రాణసమానురాలయిన స్నేహితురాల్ని పోగొట్టుకొన్న తానింక బ్రతకడమే అనవసరమని రాస్తూంది రేణుక.'

'కొంపతీసి అరవిందపోయిన దుఃఖంవల్ల రేణుక ఏమయినా అఘాయిత్యం చేస్తుందేమో అన్నయ్యా! అందువల్ల మనం సాధ్యమయినంత త్వరలోనే దాన్ని చేరుకోవాలి.

'ఉత్తరం అందిన వెంటనే బయలుదేరి రావలసిందని రాసింది కూడాను. సమయానికి మా దగ్గర ఖర్చులకు సొమ్ముంటుందో ఉండదో అని వందరూపాయలు రేణుకకిచ్చి మనకుపంపేటట్లు చేశాడుట బెనర్జి—

'పాపం! అరవిందపోయిన కారణంవల్ల అయిద్దరూకూడా బేజారెత్తిపోతూవుంటారు.'

'అరవింద పోయిన్నాడే రేణుకఉత్తరాన్ని మనియార్డరూ పంపిందా?

'లేదు చెల్లెమ్మా! అరవిందపోయిన మర్నాడు పంపాను ఈ మనియార్డరూ, ఉత్తరమూ కూడాను."

"అయితే అరవిందపోయి యిప్పటి కెన్నాళ్ళయినట్లు?'

'ఇదిగో! ఏడోతారీఖున రేణుకరాసిన ఉత్తరంలో నిన్నటిదినమున అరవింద స్వర్గధామం చేరిందనివుంది. ఉత్తరం రావడానికి మూడురోజు

లు పడుతుంది. ఈపే . స్త్రాలుగో తారీఖుఅంటే ఈవేళ అయిదో రోజు

'అబ్బా! ఇంతలో ఎంతములిగింది! క్షణానికి ఏదివస్తుందో యెవ చెప్పలేరుగదా!'

'అరవిందకు కలిగిన మగబిడ్డమాత్రం సురక్షితంగానే వున్నాడుట

'ఆబిడ్డ మాతృగండాన్ని పుట్టివుండాలి.'

'ఇక ఆబిడ్డనెవరు పెంచుతారు?'

'బెంర్జి గొప్పశ్రీమంతుడుగదా, తిరిగి వివాహం చేసుకుంటాడు.'

'అవును మరిలేకపోతే ఆపసిబిడ్డ ఎలాపెరుగుతుంది? చెల్లెమ్మా!'

'అవునన్నయ్యా! బెంర్జి తనకిష్టంలేకపోయినా బిడ్డకోసమయినా తిరిగి వివాహం చేసుకోక తప్పదు.'

'ఆతనయినా పసలివాడా—ముక్కవాడా? పట్టుమనిచూస్తే ము ప్పయి సంవత్సరాలకంటే అధిక ముండవాతనికి.'

'తల్లిలేని తనబిడ్డను మనకిస్తే పెంచడానికి నాకెటువంటి అభ్యంతరంలేదు.

'అయ్యో! నీకెంత వెర్రే సర్వశక్తులూ ధారపోసి, ఆ అరవిందకు మరణచిహ్నంగా పుట్టిన తనముద్దుబిడ్డను మనకెందుకిస్తాడు ఆబిడ్డ నతడు దాదుల చేతుల్లో ఘనంగా పెంచుకోగలడు.'

'అవును. అయితే మన ప్రయాణమెప్పుడన్నయ్యా?'

"మంచిరోజు చూసుకొని, రేపు గాని, ఎల్లుండిగాని, బయలుదేరి వెదదాము చెల్లెమ్మా! మనమాలశ్యం చేయడానికి వల్లగాదు.'

'మన మక్కడ నాలు గయిదు రోజులుండి రేణుకను మనతో తీసుకొచ్చెయ్యడమే గాదూ!" 'అంతే గరి.'

'పాప మరవింద తగిన వరుణ్ని తీసుకొచ్చి, రేణుకకు పెళ్ళిచేయాలని కూడా అనుకొంది. ఆమెస్నేహమెంతటి ఉదారమయినదో చూడన్నయ్యా

'సద్గుణవంతులట్టేకాలం బ్రతుకరని చెప్పడానికి అరవిందే నిదర్శనం

"అవును. పాపిష్టి ప్రాణాలు కలకాలమూ నిలుస్తాయి."

'నాలుగు రోజులువుండి, భార్యావియోగంవల్ల దుఃఖముతో కుంగి

పోతున్న బెనర్జీకి ఊరట వాక్యాలు పలికి ధైర్యముగొలపాలి. ప్రాణన్నీ తుహిరాలు పోయిన విచారంవల్ల కుమిలిపోయే రేణుకను బుజ్జగించాలి.

'ఒకవేళ బెనర్జి రేణుక యందింకా వాత్సల్యము గలిగి-భార్యవుండగా ఆమెకు వివాహం జరిగించడం కుదరలేదు గాబట్టి ఈకార్యాన్ని తాచేసుకొని భార్యయొక్క కోరికను తీరుస్తాడేమో.'

'చేస్తే చెయ్యనూవచ్చును. అటువంటి ధనికుడు ఇదెంతపని' ఐదారువేలు తనవికాదంటే రేణుకకు తగినవరుణ్ని పెళ్ళిచెయ్యగలడు.'

'అతనలాచేస్తే మనంకూడా కృతకృత్యుల మయినట్లే'

'కాదూ? ఇంతకాలమూ ప్రయత్నంచేసి, దానికిమనం పెళ్ళిచెయ్యలేకపోయినాము. ఈ పాడుముండారోజుల్లో ఎంత గోచీపాతరాయుడయినా వేలకువేలు పొయ్యమని గొంతుకకు అంగుడులేకుండా అడుగుతూంటే, ఆడబిడ్డలగన్న తలిదండ్రులెందరు తమకున్న ఇళ్లు వాకిళ్ళు వమ్ముకొని పంచలపాలవుతున్నారో యెవరుచెప్పగలరూ?'

"మనమందుకు సిద్ధపడనప్పటికీ రేణుక పెళ్ళి చేయలేకపోతున్నామే

'చివరకు నేను నాతల్లి పెళ్ళి చూడకుండానే చచ్చిపోతానేమో! ఈనేళ కనుపించినమనిషి రేవు అవుపడ్డంలేదు. ఏభైఏళ్ళుదాటిన ముండావాణ్ని ఏక్షణంలో నోరుఆవలించి, ఈగుక్కెడుప్రాణాలు వదిలేస్తానో.'

'నువ్వుచెప్పిన విషయంకూడా ఆలోచించవలసిందే అన్నయ్యా' నూరేళ్ళుబ్రతికి భర్తతో అష్టైశ్వర్యములూ అనుభవించవలసిన ఇరవైయేళ్ళ లేబ్రాయపుపడుచు దుమ్ములో కలిసిపోయింది. ముంచుకొస్తుందని ఎవరయినా ఎప్పుడయినా అనుకొన్నారా? ఇంతకుముందు నేనొచ్చినప్పుడు అరవిందనునేనుకూడా ఒకటిరెండుసార్లు చూచాను. పోతపోసిన బంగారపు విగ్రహంలా వుండేది పాపం!'

'చిన్నప్పటినుంచీ అనాథబాలికయై అక్కడా యిక్కడా యాచనచేసుకొంటూ చదువుకొని-ఆదికూడా సాగక అనంతరం ఓమిషనుకొట్లో రెక్కలకష్టంచేసుకొని బ్రతికేది. చివరకాకష్టాలన్నీ గడిచి ఓ శ్రీమంతుడ

యిన భర్తను వివాహమాడి, సుఖద్దామనే రోజులు వచ్చేటప్పటికా భగవంతుడు చూడలేక ఆమెను తనపొట్ట నెట్టుకొన్నాడు. అరవింద పోయిందన్న ఈఉత్తరం రేణుకదగ్గరనుంచి వచ్చినప్పటినుంచీ, గుండెలో గతుకుమన్నట్లుగా వుంటూంది చెల్లెమ్మా, '

' అలాగే ఆమె మన బంధుకోటిలోని మ షి గాకపోయినప్పటికీ అంతకంటే ఎక్కువ వాత్సల్యంతో మసులుతుండేది. ఆమె బ్రతికివుంటే మనకీ రేణుకకూ కూడా ఎటువంటిలోపమూ వచ్చివుండేదిగాదు. '

' ఇంతకూ మనం దురదృష్టవంతులం చెల్లెమ్మా! మనవంటి లేని సంసారానికి అరవిందవంటి లోపమూ వచ్చివుండేదిగాదు. '

' జరిగిపోయినదానిని గురించి మనమెంతగా విచారించినా ఏమీ ప్రయోజనంలేదు అన్నయ్యా! రేపునుంచిది మనం బయులుదేర్దాము. అం చెల్లెమ్మఅంటే అలాగే వెళ్లాలని నవీనచంద్రంచెప్పి అమర్నాడు కలకత్తా చెల్లెలితో వెళ్ళడానికి ఏర్పాటు చేశాడు.

౧౧

రేణుక బిడ్డనొడిలో కూర్చోబెట్టుకొని, ఒకకంట నీరు కారుస్తూ, చెంచాతో పాలుపడుతూ 'అయ్యో! అరవిందా! నిబిడ్డను నాకంతానికి చుట్టి వెళ్ళిపోయావా? నీకింతలోనే నూరేళ్ళు నిండిపోయినాయా! అయ్యో! అక్కా నీవియోగదుఃఖాన్ని భరించి నేనెలాగు బ్రతుకగలనే? అబ్బా! భగవంతు డెంతటి అన్యాయపరుడై పోయినాడూ అయ్యయ్యో! నువ్వులేని ఈయింట్లోనే నొక్కక్షణముండలేనే అక్కా! ఈబిడ్డకేంచెయ్యను? బావనిద్రాహారాలు విసర్జించి, అహర్నిశములు మంచంపట్టి నీకోసం దుఃఖిస్తుంటే నేను చూడలేకుండా వున్నానే' అని తనలో కుమిలికుమిలి ఏడుస్తున్న సమయంలో ఆమెదగ్గరకు బెంగీవచ్చి చేరువలో కూర్చున్నాడు.

ఈకొద్దిరోజుల్లోనే అతని రూపమంతా మారిపోయింది. అంతకుముందు గంటకొక సూటునుధరించే ఆశ్రీమంతుడు బ్రతుకుపయిననే విర

క్కిపోయింది, మాసిన గడ్డంతోనూ, మలినంగావున్న దుస్తులతోనూ మొన్నటూ అన్నంముఖ మెరుగని వాడిలాగునా భయంకరంగా కనిపిస్తున్నాడు. అతనొకసారి రేణుకవయిపూ మరొకసారి ఆమె ఒడిలోని బిడ్డవయిపూ చూశాడు-పొంగి పొరలివచ్చే దుఃఖాన్ని ఆపుచేసుకొని లేనిఓపికను తెచ్చుకొని రేణుకా!—

" బావా? '

' నేడో రేపో మీతాతగా రొస్తారల్లే వుందిగదూ!'

' ఉత్తరంరాసి ఈవేళకు వారమయింది బావా!'

' రేణుకా! మీతాతయ్యవస్తే నువ్వు నన్నూ—కళ్లుతెరవని ఈపసికూనయూ మహాదుఃఖంలో ముంచి వెళ్ళిపోతావా?' రేణుక

'రేణుకకళ్ళంట నీరు గ్రక్కడం తప్ప యింకేమీ చెప్పలేకపోయింది.

'రేణుకా, మీ అక్కయ్యలాగునే నువ్వుకూడా నాయెడల ఇంతటి కాఠిన్యమునుబూని; భార్యా విరహితుడనై వున్న నన్నూ—తల్లిలేని ఈ గుడ్డునూ ఈఅంధకార కూపంలో దిగవిడచి వెళ్ళిపోతావా?'

రేణుక దీనంగా బావగారి ముఖంలోకి చూసింది పాపం.

' అయ్యో! భగవంతుడు నన్నుకూడా తీసికొనిపోయి, నాహృదయానికి హృదయమై-ప్రాణానికి ప్రాణమైన నాఅరవిందను చేర్చరాదా?'

' బావా! అరవింద రక్తాన్ని పంచుకొని, ఆమెరూపంతోనే పుట్టిన ఈబిడ్డను చూచుకోవూ?' యిలావిచారించిన పంలాభముందీ.

'చూడలేను రేణుకా! నాకళ్ళీ దారుణ దుఃఖంలో గుడ్డివై పోయాయి ఈగుడ్డికన్నులతో చూసినా ఒకటే-చూడకపోయినా ఒకటే. నువ్వే దిక్కుమాలిన ఆబిడ్డకు మాతృదేవతవై ఒక్కసారి కరుణతో చూశావంటే—' అది బ్రతికిపోయింది.

' బావా! ' అని. అతనికళ్ళల్లో చూసింది.

' రేణుకా! నే నున్మత్తుడనై యీమాటలను పలుకడంలేదు. నువ్వొకింత దయారసమును నాపై చిలకడంవల్ల ఇక బ్రతుకుపై ఆశవదలు

కొంచె మోడువారిపోయివున్న నాజీవితం తిరిగి చిగర్చగలదు రేణుకా నీయొక్క శుద్ధపల్కులవల్ల చిలికి, శిథలమైపోయివున్న నాహృదయం తిరిగిద్రవించగలదు. ఒడిలోవున్న ఆబిడ్డ మాతృభావతో నీముఖంలోకిఎలా చూస్తుందోచూడూ! చెప్పు రేణుకా! చెప్పు బిడియపడడానికిది సమయంగాదు. రేపో నేడో మీతాతయ్య వచ్చేదూ అంటే ఇంక ఆలోచించడానికి సావకాశముండదు.

‘ అయ్యో! రేణుకా! నీకింత దయలేకపోయిందా! నామీద లేకపోయినందుకు నేనంతగా విచారించను. ఒడిలోని ఆదిక్కులేని పక్షివయి పొక్కసారిచూడు. నువ్వు తాతయ్యతో వెళ్లిపోతే—కళ్ళు తెరవని యీకూన నెవరు పెంచగలరు. రేణుకా! దిక్కులేని యీకూన నెవరిచేతుల్లో పెట్టను? నూరేళ్ళు బ్రతకవలసిన ఈప్రాణాన్ని ఎవరికి వప్పగించనూ!’

రేణుకా! అరవిందను నువ్వెంతగా ప్రేమించేదానవూ? మీయిద్దర శరీరాలూ వేరయినా, ఆత్మలు రెండూ ఒకటేగదా! ఆవిషయం లోకమందరూ ఎరుగరా? అరవిందపై వుండే నీప్రేమ ఈపసిగుడ్డువైపు మరల్చు ఈబిడ్డ నీపాలిటానికి ప్రాణమయిన అరవిందగర్భాన్ని చీల్చుకొనిపుట్టాడన్న విషయాన్ని మరచిపోకు. లేదా! అరవిందమీద నీకు ప్రేమలేకపోతే చెప్పు నిన్ను నేనింక మాట్లాడించను. నాబిడ్డతో నేనేదో అయిపోతాను.

‘ ఎంతమాటన్నావూ బావా! ఇప్పటికీ ఎప్పటికి అరవింద నాప్రాణంలోని ప్రాణం—నాహృదయంలోని హృదయం—జీవములోని జీవం.’

‘ ఆవిషయమును గుర్తించడంవల్లనే, నేనింతగానీకు చెబుతున్నాను. రేణుకా! నామాటవినవూ! సంతాపదుఃఖదావానలంలో దగ్ధమై పోతున్న నాహృదయానికి ఒకచల్లనిమాటతో ఉపశాంతిని చేకూర్చవూ.”

రేణుక తిరిగి కౌనగ్జముఖంలో బిడ్డముఖంలోకి ఒకసారిచూసింది.

నువ్వీపనిని చేయడంవల్ల స్వర్గధామంలోని అరవింద హృదయానికి శాంతి—దేవతల కాహ్లాదకరము రేణుకా! ఏది ఆచల్లనిమాట!

రేణుక— ఏమీమాట్లాడలేక పోయింది.

‘ ఈబిడ్డనీది— ఈసంసారం నీది—’

అని మరణశయ్యపై నున్న అరవిందచెప్పినమాటలు రేణుక హృదయంలో సహస్రగంటానాదములై మ్రోగాయి.

'బావా! ఆవిషయంనాకు తెలునును' అని రేణుక అనలేకఅంది.

'నీకు తెలునును రేణుకా! నీకు తెలియని విషయమేమీ ప్రపంచంలో యింకేదీలేదు. నువ్వునాహృదయతాపాన్ని గుర్తించగలవు-దిక్కులేని బిడ్డ యొక్క దుస్థితిని గమనించగలవు. ఇక కావలసింది. అదీ ఒక్కటే.'

'హృదయపూర్వకమయిన నీఅంగీకారం!'

'ఈదిక్కుమాలిన పక్షికి మాతృదేవతవు కావడానికి.'

'బావా! అది మరణశయ్యపై నున్న అరవింద అజ్ఞ కూడాను. ఆమె యొక్క ప్రాణవాయువు అనంతవాయువులో కలసిపోయేముందు ఆమెబిడ్డను నాఒడిలో కూర్చుండబెట్టి-'రేణుకా! ఈబిడ్డనీది ఈసంసారంనీది. అన్న మాటలను నేనేజన్మములోనూ కూడా మరచిపోలేదు.

'ఆబుద్ధిమంతురాలు తనబిడ్డకు తన సంసారానికీ అవసరమయిన యేర్పాటు చేసుకొనే వెళ్ళిపోయిందన్నమాట?'

'స్వర్గధామంలోవున్న అక్కయ్యఆజ్ఞకు నేనెదురాడలేను బావా కాని

'ప్రాణసమానురాలయిన స్నేహితురాలు గతిస్తే రేణుక ఆమెభర్తను తనభర్తగా స్వీకరించి-సర్వసౌఖ్యాలనూ అనుభవిస్తూ. ది-అనిసంఘం ఆడిపోసుకోదా బావా?' 'అయ్యో! ఈపాడుసంఘానికి నువ్వింకా లెక్కచేస్తావా ఒకరి దుఃఖాలనూ-ఒకరికష్టాలనూ గమనించకుండా పాషాణహృదయమై స్వార్థపరత్వంతో ప్రవర్తించే ఈగుడ్డిసంఘాన్ని నువ్వెందుకు లెక్కచేస్తావు దిక్కుమాలిన ఈబిడ్డక్షేమం చూడు- స్వర్గస్థురాలయిన అరవింద యొక్క ఆత్మశాంతికై ఆప్రయత్నం చెయ్యి-అనవరతదుఃఖ తాపాలంచేతమ్రోడువారిపోతున్న నాదుఃఖమయ జీవితంలోకి ఒక్కసారి తొంగిచూడు!'

'బావా! ఇకనీమాట కెదురులేదు స్వర్గధామంలోవున్న అక్కయ్యఆజ్ఞకు తిరుగులేదు. నానిండు హృదయంతోపాటు శరీరాన్ని అక్కయ్యపేరుమీదుగా, ఆమె ఆజ్ఞ ప్రకారం నీపాదాలకు అంకితం చేస్తున్నా నీనాడు.

'రేణుకా! ఇప్పటికి నాహృదయతాపం తీరింది. అరవింద ఆత్మకుశాంతి

చేకూరింది- ఇదికష్టంలోని సుఖం. అని అంటూ బెనర్జి ఒడిలోనిబిడ్డ సహితంగా రేణుకను హృదయానికి హత్తుకొన్నాడు. క్షణమాత్రకాలం ఆమూడు ప్రాణాలూ నిర్మల శాంతిని పొందాయి అరవింద కొమరుక్కు సంవత్సర ప్రాయమొచ్చింది. తప్పటడుగు వేస్తున్నాడు. బెనర్జి, రేణుక లిద్దరూ ఆ పాపను 'అరవిందం' అనిపిలుస్తున్నారు అరవిందాన్ని ఒడిలోనిపెట్టుకొని, స్వర్గధామంలోనిఅరవిందసాక్షిగా, భగవత్సాన్నిధ్యాన్ని, 'మేమిద్దరమూ భార్యాభర్తలమై అరవిందఆజ్ఞను పాటిస్తాము.' అని చేసుకొన్న ప్రమాణ వాక్యాన్ని అరవిందా, బెనర్జీలిద్దరూ నడుపుతున్నారువారిఆశయానికి ఇంత ముయ్యగాని, చెల్లాయమ్మగాని ఎటువంటి అభ్యంతరాన్నీ చెప్పకపోగా వారి దాంపత్యాన్నీ కనులపండువుగా తిలకిస్తూ, సంఘముతో నిమిత్తమూ లేకుండా మసులుకొంటున్నారు స్టుడియోలోని ఒకఉద్యానవనంలో అరవింద యొక్క మరణానికిగుర్తు ఆమెయొక్క ఫొటోననుసరించి, పాలరాతితో ఒక శిలావిగ్రహం చెక్కబడింది. ప్రతిఆదివారం పెట్టుకొన్న నియమం ప్రకారం అరవిందయొక్క శిలాప్రతిమ దగ్గరకొచ్చారు గళ్ళచీర ముస్తాయి చేసున్న రేణుకను బిగియారకౌగలించుకొని అరవింద ఒకప్పుడు ముద్దాడింది. కాబట్టి ఆమెకు ప్రియమైన ఆగళ్ళచీరనే రేణుక ప్రతి ఆదివారం ధరిస్తూవుండేది.

ఆదివున్నమవెళ్ళిన ఆదివారం. రేణుక అరవిందకు ముదముగూర్చే గళ్ళ చీరనుగట్టుకొని, అరవిందాన్ని చంకబెట్టుకొని బెనర్జీ స్టుడియోకిబయలుదేరి వెళ్ళింది, అరవిందయొక్క శిలావిగ్రహానికి ఎదురుగా రేణుక, బిడ్డను ఒడిలో బెట్టుకొనికూర్చుంది. బెనర్జీ ప్రక్కగాకూర్చున్నాడు ఇద్దరూ నిమీలిత నేత్రాలతో చేతులుముకుళించి, అరవింద ఆత్మశాంతికి భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తూఉండగా ఆచేరువలో ఒకకోయిల జంట శ్రావ్యంగా పాడింది.

అరవిందము కట్టెదుటనిలచి, చిరునవ్వులొలికించే ముద్దుముఖంతో ఆనందమును గ్రుమ్మరిస్తున్నట్లుగా ఆదంపతులిద్దరూ తమప్రాణము పరిపంచాలలో చిత్రించుకొని, ఆనందపరవశులైనారు.

స మా ప్త ము.